

30.5.2016

Op zoek naar de verbinding

De samenwerking tussen Jeugdbescherming
Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt

Onderzoeksrapport

Lisanne Tax & Laurien Tóth

HOGESCHOOL VAN ARNHEM EN NIJMEGEN

Op zoek naar de verbinding

De samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt

Laurien Tóth & Lisanne Tax
Jeugdbescherming Gelderland: Nijmegen
Mei 2016

Dit onderzoek is verricht ten behoeve van het studieonderdeel 'Onderzoek & Innovatie' van de opleiding Pedagogiek

Voorwoord

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de organisatie Jeugdbescherming Gelderland Nijmegen. De opdracht is tot stand gekomen in samenwerking met onze opdrachtgever Jur den Breejen. Jur den Breejen is jeugdbeschermer binnen Jeugdbescherming Nijmegen en doet op dit moment vanuit zijn Masteropleiding een onderzoek: *“Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.”* dat gericht is op de samenwerking tussen professionals van Jeugdbescherming Nijmegen en de sociale wijkteams van Nijmegen. Ons afstudeeronderzoek is hier een deelopdracht van.

Dit onderzoek was niet mogelijk geweest zonder een groot aantal mensen, die we allen graag willen bedanken. In de eerste plaats willen we Jur den Breejen, de opdrachtgever bedanken. De wekelijkse bijeenkomsten, de telefoontjes als we vastzaten en formuleren en herformuleren van het onderzoek zorgde ervoor dat we met al onze vragen bij hem terecht kon. Er werd altijd wel een geschikt moment gevonden, waardoor wij ons heel welkom hebben gevoeld. Verder willen wij Natasja Scholten, de teamleider van het Sociaal Wijkteam Lindenholt bedanken. Natasja heeft haar team ter beschikbaar gesteld voor het onderzoek en konden we altijd aankloppen voor vragen of feedback, dit heeft ons erg geholpen. Als laatste willen wij natuurlijk als respondenten bedanken, zonder hen waren wij er nooit achter gekomen wat de ervaringen en behoeften waren in de samenwerking tussen beide organisaties.

In het onderzoek “Op zoek naar de verbinding” wordt er vanuit het perspectief van de onderzoekers gesproken. Hiermee worden de studenten Lianne Tax en Laurien Tóth bedoeld.

Mei, 2016

Lianne Tax & Laurien Tóth

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting.....	5
Achtergrond.....	5
Doel en vraagstelling	5
Methode van onderzoek	5
Resultaten	6
Voornaamste conclusies.....	6
Hoofdstuk 1: Inleiding	7
1.1 Praktijkorganisatie.....	7
1.2 Aanleiding van het praktijkonderzoek.....	7
1.3 Introductie van de globale opdracht.....	8
1.4 Leeswijzer	9
Hoofdstuk 2: Probleemanalyse	10
2.1 Analyse praktijkprobleem	10
2.1.1 <i>De gemeente Nijmegen</i>	10
2.1.2 <i>Het Sociaal Wijkteam Lindenholt</i>	10
2.1.3 <i>Jeugdbescherming Nijmegen</i>	12
2.2 Theoretisch kader.....	17
2.2.1 <i>De Nederlandse sociale wijkteams in beeld</i>	17
2.2.2 <i>De cliënt</i>	17
2.2.3 Een goede samenwerking, wat is dat?	18
2.2.4 <i>Cultuurverschillen</i>	19
2.3 Conclusie probleemanalyse.....	21
2.4 Probleemstelling.....	23
2.4.2 <i>Onderzoeksvraag</i>	23
2.4.3 <i>Deelvragen</i>	23

2.4.4 Definiëring van begrippen uit de doelstelling en onderzoeksvraag	23
Hoofdstuk 3: Methode van onderzoek	25
3.1 Onderzoeksbenadering	25
3.2 Participanten	25
3.3 Procedure van onderzoek	27
3.4 Meetinstrumenten	28
3.5 Analyse	29
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit.....	30
Hoofdstuk 4: Resultaten.....	32
4.1 Drang	32
4.2 Rollen.....	33
4.3 Werkwijze.....	34
4.4 Samenwerking.....	35
Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen.....	36
5.1 Beantwoording deelvragen	36
5.2 Beantwoording onderzoeksvraag.....	39
5.3 Aanbevelingen.....	40
5.4 Discussie	41
5.5 Suggestie voor vervolgonderzoek	43
Bronnenlijst	44
Bijlage 2: formatie Sociaal Wijkteam Lindenholt	51
Bijlage 3: producten Jeugdbescherming	52
Bijlage 4: interviewleidraad Sociaal Wijkteam Lindenholt.....	56
Bijlage 5: interviewleidraad Jeugdbescherming Nijmegen	60
Bijlage 6: Codeboom axiaal coderen	63

Samenvatting

Achtergrond

Het onderzoek “Op zoek naar de verbinding” wordt uitgevoerd in opdracht van Jeugdbescherming Nijmegen, Gelderland, in het bijzonder in opdracht van Jur den Breejen. De vraag vanuit Jeugdbescherming Nijmegen is dat zij beter willen begrijpen hoe de samenwerking verloopt tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Dit afstudeeronderzoek bouwt voort op een lopend onderzoek vanuit het Masteronderzoek: *“Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.”* dat gericht is op de samenwerking tussen professionals van Jeugdbescherming Nijmegen en de sociale wijkteams van Nijmegen. In het huidige onderzoek is er een specifiek Wijkteam onderzocht in Nijmegen, namelijk het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er wordt hierbij gekeken naar welke elementen de samenwerking positief laten verlopen en waar eventuele verbeteringen kunnen plaatsvinden.

Doel en vraagstelling

Het doel van dit onderzoek is inzicht en kennis krijgen in hoe de samenwerkingsrelaties in de hulpverlening vormgeven rondom consultatie, advies en drang. Aanleiding is de transitie waarin jeugdzorg op dit moment bevindt. Hierbij wordt gekeken naar de samenwerkingsrelaties tussen professionals van Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Ook is het belangrijk om de samenwerking tussen professionals binnen de individuele organisaties te bekijken. Het is de bedoeling dat de verkregen inzichten en kennis resultaten in handvatten, die op 14 juni 2016 worden aangereikt om de genoemde samenwerking beter te laten verlopen en de hulpverlening met de cliënten te verbeteren. Dit zullen de onderzoekers doen doormiddel van een presentatie waarbij de professionals vanuit Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt zullen aansluiten. Naast de professionals zal ook de beoordelaar vanuit de opleiding aansluiten.

De onderzoeksvraag luidt dan ook:

“Hoe kunnen de professionals vanuit Jeugdbescherming en het Sociaal Wijkteam Lindenholt, optimaal gebruik maken van elkaars kennis en expertise, zodat er duidelijkheid ontstaat over de (regie)rol en taken gedurende advies en consultatie en het starten van drang?”

Methode van onderzoek

Het onderzoek “Op zoek naar de verbinding” is een kwalitatief onderzoek. In het kwalitatieve onderzoek willen de onderzoekers te weten komen hoe de mensen die zij onderzoeken de sociale situatie interpreteren. Er wordt vanuit gegaan dat mensen in verschillende culturen –

hier wordt zowel een samenleving bedoeld als een microcultuur van een organisatie, groep of gezin – van elkaar afwijkende perspectieven op een sociaal verschijnsel hebben (Boeije, 2005). Er zijn half gestructureerde interviews afgenomen met professionals vanuit Jeugdbescherming Nijmegen en vanuit het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De opdrachtgever is contactpersoon (jeugdbeschermer) van het Sociaal Wijkteam Lindenholt.

Resultaten

Uit het onderzoek blijkt dat verschillende factoren van invloed zijn op de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De belangrijkste factoren zijn:

- De werkomgeving binnen beide organisaties, zoals werkdruk, formatie en taken.
- Onduidelijkheid over de (regie)rol en de criteria drang.
- Het gebrek aan frequent overleg tussen beide organisaties.

Voornaamste conclusies

Uit het onderzoek blijkt dat bovenstaande drie factoren grote invloed hebben op de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Doordat er geen duidelijke afspraken op papier staan en door een gebrek aan communicatie tussen beide organisaties, ontstaat er een individuele werkomgeving waarin iedereen zijn eigen belangen en werkwijze hanteert.

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1 Praktijkorganisatie

Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van Jeugdbescherming Gelderland, Nijmegen. Jeugdbescherming Nijmegen is een onderdeel van Jeugdbescherming Gelderland. Jeugdbescherming Gelderland bestaat sinds 1 januari 2015 (voorheen Bureau Jeugdzorg). Jeugdbescherming Gelderland richt zich op de bescherming van kinderen en jongeren die opgroeien in situaties waar sprake is van (ernstige) bedreiging in hun ontwikkeling terwijl hulpverlening zonder aandringen of interventies van buitenaf niet voldoende tot stand komt of tot onvoldoende resultaat leidt (Jeugdbescherming Gelderland, z.d.).

Jeugdbescherming werkt vanuit de opvatting dat het beschermen van jeugdigen meer omvat dan alleen uitvoering geven aan maatregelen van jeugdbescherming of jeugdreclassering. Jeugdbescherming kan worden ingeschakeld voor advies bij complexe zaken en richt zich vooral op onder andere gedwongen hulpverlening zoals ondertoezichtstelling, jeugdreclassering en voogdij, maar ook op complexere zaken waar (nog) geen uitspraak van de rechter is vooraf gegaan. Het doel bij de inzet van al deze varianten is zo veel mogelijk integraal werken aan herstel van de zelfredzaamheid (Jeugdbescherming Gelderland, z.d.)

Bij de uitvoering van jeugdbescherming vindt Jeugdbescherming Gelderland het heel belangrijk om zoveel mogelijk de eigen kracht van het gezin en de omgeving van het gezin te versterken. Ze bieden zoveel mogelijk zorg op maat voor het gezin. (Jeugdbescherming Gelderland, z.d.).

1.2 Aanleiding van het praktijkonderzoek

Het onderzoek "Op zoek naar de verbinding" is tot stand gekomen in samenspraak met onze opdrachtgever Jur den Breejen, die werkzaam is voor Jeugdbescherming Nijmegen. Jur is jeugdbeschermer en volgt daarnaast een Master opleiding Social Work. Een onderdeel van deze Master opleiding is het doen van onderzoek: "*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.*"

Een belangrijke maatschappelijke ontwikkeling die heeft geleid tot het huidige probleem is de transitie binnen de jeugdzorg. De gemeenten in Nederland hebben vanaf 1 januari 2015 de taak voor de jeugdzorg gekregen. Om dit te kunnen bereiken werken de gemeenten sinds 1 januari 2015 met sociale wijkteams (Clarijs, 2014, p.11). Voor Jeugdbescherming Nijmegen betekent dit dat er een taakverschuiving is met betrekking tot de jeugdhulpverlening.

Wanneer het Sociaal Wijkteam merkt dat de cliënt niet bereid is mee te werken of wanneer de hulpverlening niet van de grond komt, kunnen zij ervoor kiezen Jeugdbescherming in te schakelen. Om aan te sluiten op de jeugdhulpverlening is Jeugdbescherming op 1 januari 2015 gestart met een nieuwe werkwijze: “de nieuwe jeugdbescherming”. In de nieuwe jeugdbescherming zijn de producten: consultatie & advies en drang opgenomen. Hier kan het Sociaal Wijkteam beroep op doen (Kooijman, 2016, p.17-18).

De wijkteams hebben een belangrijke verantwoordelijkheid binnen de jeugdzorg. Zij kunnen gebruik maken van de deskundigheid en ervaringen van de gecertificeerde instellingen zoals bijvoorbeeld Jeugdbescherming Nijmegen. Hun deskundigheid en ervaringen inzetbaar binnen het vrijwillig kader. Daarbij is het wel van belang dat de samenwerking doelgericht is. Volgens Huub Pijnenburg, lector aan de Hogeschool van Arnhem Nijmegen en expert op het gebied van effectieve jeugd- en opvoedhulp, kan dat niet duidelijk genoeg benadrukt worden. Samenwerking is het toverwoord wat hem betreft, en een thema dat steeds terugkomt. *“Op macroniveau, dus tussen instellingen en gemeente, en op microniveau, tussen professionals en cliënten en hun sociale netwerk. Maar zeker ook op mesoniveau, daar waar professionals met andere organisaties moeten samenwerken, is die samenwerking van levensbelang; denk aan wijkteams en jeugdbeschermers, of gecertificeerde instellingen met gemeenten.”* Precies daar gaat het bij complexe problematiek vaak mis (Kooijman, 2016, p21).

Werken in en met een Sociaal Wijkteam vraagt een omslag in het werken. Door een andere manier van hulp verlenen zullen de professionals hun werkwijze aan moeten passen (Clarijs, 2014, p.207-208). De deskundigheid en expertise van Jeugdbescherming kan vaker in het vrijwillige kader ingezet worden. Wanneer de Jeugdbescherming nauwer samenwerkt met het Sociaal Wijkteam en andersom, kan er eerder gekoerst worden op de veiligheid, escalatie voorkomen worden en daarmee het aantal en de duur van drang en dwang teruggedrongen worden (Kooijman, 2016, p.17-18).

1.3 Introductie van de globale opdracht

De samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en de sociale wijkteams loopt nu vanaf 1 januari 2015. Hoe verloopt deze samenwerking eigenlijk? Hoe verloopt de reorganisatie van beide organisaties? Welke belangen hebben beide organisaties en wat zijn de vraagstukken voor deze organisaties binnen de samenwerking? Op welke manier komen ze met elkaar in samenwerking?

De opdrachtgever van Jeugdbescherming Nijmegen heeft de onderzoekers de opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen

en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De keuze voor het Sociaal Wijkteam Lindenholt is mede tot stand gekomen door het feit dat de opdrachtgever contactpersoon is binnen het Sociaal Wijkteam Lindenholt.

Uit gesprekken met de teamleider van Jeugdbescherming Nijmegen en de opdrachtgever blijkt dat er vanuit Jeugdbescherming een vraagstuk ligt met betrekking tot het matchingsmoment met het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er zou volgens Jeugdbescherming Nijmegen te laat om consultatie en advies worden gevraagd door de sociale wijkteams. Dit kan leiden van hulp in het vrijwillige kader naar drang of dwang.

Volgens de teamleider van het Sociaal Wijkteam is er in de samenwerking met Jeugdbescherming veel onduidelijkheid over de regierol. Daarnaast bestaat er volgens de teamleider onduidelijkheid over de kwetsbaarheid van het Sociaal Wijkteam.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 1: schetst een algemeen beeld van de vraag van de opdrachtgever. Daarnaast wordt de aanleiding van dit onderzoek vermeld.

Hoofdstuk 2: hier wordt de probleemanalyse beschreven. In de probleemanalyse wordt onderscheid gemaakt tussen het probleem in de literatuur en in de praktijk. Daarnaast is in dit hoofdstuk ook de probleemstelling te vinden.

Hoofdstuk 3: dit gaat over de methode van onderzoek. Hierin staat beschreven hoe wij in het onderzoek te werk zijn gegaan met betrekking tot de onderzoeksbenadering, participanten, procedure, meetinstrumenten, analyse, betrouwbaarheid en validiteit.

Hoofdstuk 4: hier worden de resultaten van het onderzoek beschreven. Per deelvraag zullen de belangrijkste resultaten worden weergegeven.

Hoofdstuk 5: in dit hoofdstuk worden de onderzoeksvraag en deelvragen beantwoord. Op basis hiervan en op basis van de resultaten uit het onderzoek, zullen de onderzoekers een conclusie en aanbevelingen geven.

Hoofdstuk 2: Probleemanalyse

2.1 Analyse praktijkprobleem

In dit onderzoek wordt specifiek de aandacht gelegd op de samenwerking met professionals van Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. In het onderzoek wordt beschreven dat jeugdbeschermers samenwerken met andere professionals, zoals de sociale wijkteams. In deze verschillende werkwijzen van samenwerking is het van belang dat zij werkende afspraken hebben om de verschillende ‘culturen’ met elkaar te verbinden. Zoals beschreven staat in de aanleiding, zijn de gemeenten in Nederland vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de gehele Jeugdzorg. De overheveling van de jeugdzorgtaken naar de gemeenten wordt transitie genoemd. Volgens de Rijksoverheid hebben de gemeenten de eindverantwoordelijkheid over de volgende doelen van de nieuwe Jeugdwet:

- Het stimuleren van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Zij moeten de regie houden over hun leven en daarin is het belangrijk dat ze samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners zoeken naar oplossingen.
- Minder snel medicatie voorschrijven en de zorgaanvraag terugbrengen.
- Eerder (jeugd)hulp bieden op maat voor kwetsbare kinderen en jeugdigen.
- Samenhangende hulp: 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.

(Rijksoverheid, z.d.)

2.1.1 De gemeente Nijmegen

Op 15 januari 2015 heeft de gemeente Nijmegen een aanwijzingsbesluit gepubliceerd met betrekking tot het samenwerkingsverband sociale wijkteams Nijmegen. Dit besluit is genomen door de burgemeester en de wethouders van Nijmegen op 13 januari 2015. In dit besluit is te lezen dat de gemeente Nijmegen de sociale wijkteams van Nijmegen aanwijst als organisatie voor het uitvoeren van de werkzaamheden in het kader van de verordening Jeugdhulp 2015 en de verordening Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (Gemeente Nijmegen, 2015).

2.1.2 Het Sociaal Wijkteam Lindenholt

Het onderzoek naar de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en de sociale wijkteams zullen de onderzoekers toespitsen op het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De belangrijkste reden voor deze keuze is dat de opdrachtgever vanuit Jeugdbescherming Nijmegen, contactpersoon is voor het Sociaal Wijkteam Lindenholt. In tien Nijmeegse Sociale Wijkteams werken mensen van verschillende zorg- en welzijnsorganisaties in de wijk samen,

zoals de wijkverpleegkundige, opbouwwerker, maatschappelijk werker, WMO consulent en ouderenadviseur (Stip Nijmegen, 2015).

De samenstelling van het Sociaal Wijkteam Lindenholt is gekozen door het samenwerkingsverbond van de zorginstellingen van de gemeente Nijmegen. Dit samenwerkingsverbond bestaat uit de W4. De W4 bestaat uit de eerstelijns welzijnsorganisaties: Interlokaal, Tandem, SWON en NIM maatschappelijk werk.¹ Het wijkteam Lindenholt is in vergelijking met de andere wijkteams in Nijmegen groot. De formatie bestaat uit dertien medewerkers.²

Volgens de teamleider van het Sociaal Wijkteam (persoonlijke mededeling, 13 april 2016) is Lindenholt een breed Sociaal Wijkteam. Zij werken met de doelgroep 0 t/m 100 jaar. Een van de medewerkers van het Sociaal Wijkteam (persoonlijke mededeling, 15 april 2016) geeft aan dat het Sociaal Wijkteam Lindenholt al vier jaar bestaat. De medewerker geeft aan dat het Sociaal Wijkteam Lindenholt een pilootteam was vanuit de gemeente. Het Sociaal Wijkteam Lindenholt bestond dus al voordat de transitie van start ging. Er zijn gemeenten die al voor de transitie van de jeugdzorg werkte met brede sociale wijkteams die vanuit een bepaalde buurt of wijk werkten. Deze teams zijn niet gespecialiseerd in kinderen, jongeren, ouders of ouderen, maar bieden hulp aan alle inwoners van die wijk. Zij bieden hulp op verschillende gebieden als: welzijn, werk, wonen, schulden, vrijetijdsbesteding en hulpverlening. Dit past bij een brede integrale aanpak, maar er ontstaat zo ook een risico dat er minder aandacht is voor jeugd en gezin. In deze teams zie je vaak dat er enkele medewerkers zijn die zich speciaal bezig houden met jeugd (NJI, z.d.).

De teamleider vertelt ook dat de aanmeldingen op verschillende manieren binnen komen bij het wijkteam. Via STIP of de informatie advieslijn of meldingen uit het lokale veld, zoals de huisarts, GGZ, SWON en Tandem. Daarnaast komen er ook (aan)meldingen binnen vanuit Veilig Thuis. Deze aanmeldingen worden gescreend in een wekelijks overleg. Hierin wordt gekeken welke hulpvraag het beste bij welke medewerker hoort en wordt in die categorie onderverdeeld. Op dit moment is er een wachtlijst van vier tot vijf weken. Deze wachtlijst is ontstaan doordat de instroom van aanmeldingen heel wisselend is. Er kan bijvoorbeeld de ene week vrijwel niets binnen komen en de week daarna heel veel.

---

¹ Zie bijlage 1 voor uitleg van deze begrippen.

² De formatie van het Sociaal Wijkteam Lindenholt is terug te vinden in *bijlage 2*.

Na het overleg zal de medewerker telefonisch contact opnemen met de cliënt en een afspraak inplannen op kantoor of thuis. Dit wordt ook wel het keukentafelgesprek genoemd. Tijdens het keukentafelgesprek zal er gevraagd worden naar de hulpvraag en er zal een brede uitvraag worden gedaan naar eventuele andere zorggebieden.

Het Sociaal Wijkteam Lindenholt werkt aan de hand van de volgende punten:

1. Een integrale aanpak met als uitgangspunt: 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur.
2. Het Sociaal Wijkteam Lindenholt werkt multidisciplinair. Dat wil zeggen: korte lijnen, snelle afstemming en uitwisseling van expertise tussen diverse hulpverleners.
3. Het Sociaal Wijkteam Lindenholt wilt laagdrempelig zijn voor de bewoners uit de buurt. Daarbij willen ze de hulp zo dicht mogelijk bij de burgers aanbieden.
4. Het Sociaal Wijkteam Lindenholt heeft ook verantwoording over preventie en signalering.

Deze punten voert het Sociaal Wijkteam uit, in samenwerking met Stip Nijmegen (persoonlijke mededeling teamleider Sociaal Wijkteam Lindenholt, 13 april 2016).

Er zijn binnen het Sociaal Wijkteam Lindenholt vier maatschappelijk medewerkers die gericht zijn op kinderen, volwassenen en jeugd. Deze medewerkers zijn gedetacheerd vanuit MEE Gelderse Poort en het NIM maatschappelijk werk.³ Op het moment dat er onvoldoende inzicht is in de problematiek en onvoldoende bereidheid is om aan de problemen te werken, kan het Sociaal Wijkteam besluiten om Jeugdbescherming Nijmegen in te schakelen.

2.1.3 Jeugdbescherming Nijmegen

Jeugdbescherming Gelderland (voorheen Bureau Jeugdzorg) richt zich op bescherming van kinderen en jongeren van 0 tot 18, die opgroeien in situaties waar sprake is van een (ernstige) bedreiging in hun ontwikkeling. Jeugdbescherming komt in beeld wanneer de hulpverlening die al gaande is, zonder aandringen of interventies van buitenaf niet voldoende tot stand komt of tot onvoldoende resultaat leidt. Het doel van de inzet van hulp vanuit Jeugdbescherming is om zoveel mogelijk te werken aan het herstel van de zelfredzaamheid. Bij de uitvoering van jeugdbescherming vindt Jeugdbescherming Gelderland het heel belangrijk om zoveel mogelijk de eigen kracht van het gezin en de omgeving van het gezin te versterken. Ze bieden zoveel mogelijk zorg op maat voor het gezin (*Jeugdbescherming Gelderland, z.d.*).

---

³ Zie bijlage 1 voor uitleg van deze begrippen

Jeugdbescherming Gelderland werkt vanuit de vijf rechten van het kind:

1. Ieder kind heeft het recht op te groeien in een veilige leefomgeving.
2. Ieder kind heeft het recht op te groeien bij zijn ouder(s).
3. Ieder kind heeft er recht op dat de affectieve band met zijn ouder(s) wordt erkend en kan worden onderhouden.
4. Ieder kind heeft er recht op dat zijn ontwikkeling vanuit de samenleving wordt ondersteund en waar nodig beschermd.
5. Ieder kind heeft recht op zorg die het beste bij hem past.

(Jeugdbescherming Gelderland, z.d.).

Bij complexe zaken en wanneer advies nodig is, wordt Jeugdbescherming (Gelderland) ingeschakeld. Jeugdbescherming Gelderland richt zich op onder andere gedwongen hulpverlening zoals ondertoezichtstellingen, jeugdreclassering en voogdij, maar ook op complexere zaken waar (nog) geen uitspraak van de rechter is vooraf gegaan. Voorheen viel ook de toegang tot de jeugdzorg, de Kindertelefoon en het AMK onder Jeugdbescherming Gelderland, maar sinds de transitie is dit niet meer zo (Jeugdbescherming Gelderland, z.d.).

Sinds 1 januari 2015 werkt Jeugdbescherming Nijmegen met een aantal nieuwe producten. In eerste instantie is het de bedoeling hulp in te zetten in het vrijwillige kader. Lukt dit niet, dan is het niet per definitie effectief en optimaal om meteen dwang in te zetten. Hierdoor is er in de laatste jaren een nieuwe 'fase' ontstaan in de jeugdbescherming: de drangfase. Deze wordt ook wel beschreven als: niet-vrijblijvende bemoeienis, oftewel preventieve jeugdbescherming (Kooijman, 2016, p.19-20). Naast het product drang biedt Jeugdbescherming Nijmegen in het voorliggende traject van drang ook nog de producten melding uit het lokale veld en consultatie & advies aan. Een uitgebreide beschrijving van de producten drang, melding uit het lokale veld en consultatie & advies is te vinden in *bijlage 3*.

Vanuit Jeugdbescherming is er een informatieve folder geschreven aan de sociale wijkteams: *Samen voor kinderen in de knel, informatie voor wijkteams* (Jeugdbescherming Nijmegen 2015). In de folder beschrijft Jeugdbescherming wat zij het sociale wijkteam kunnen bieden, wat volgens de Jeugdbescherming de regierol voor het Sociaal Wijkteam is, maar ook geven ze informatie over wat drang en dwang precies inhoudt.

Hieronder staat benoemd wat Jeugdbescherming Gelderland kan doen voor een Sociaal Wijkteam:

- Jeugdbescherming kan het Sociaal Wijkteam adviseren in complexe hulpverleningssituaties rondom kinderen en gezinnen. Eén telefoontje of gesprek met de medewerker van het Sociaal Wijkteam of het desbetreffende team kan al genoeg zijn.
- Indien het nodig is gaat Jeugdbescherming met het wijkteam mee naar het gezin.
- Jeugdbescherming kan zelf enkele keren contact met het gezin hebben en het wijkteam op basis daarvan adviseren over het vervolg.
- Jeugdbescherming biedt drangbegeleiding in het gezin als de veilige ontwikkeling van het kind wordt bedreigd en een dwangmaatregel dreigt.
- Na afloop van een dwangmaatregel kan Jeugdbescherming vrijwillige nazorg bieden in het gezin om de veiligheid van het kind te bestendigen.

Jeugdbescherming beschrijft dat er vanuit het Sociale Wijkteam contact opgenomen kan worden wanneer een medewerker van het sociale wijkteam merkt dat de hulpverlening in het gezin niet goed van de grond komt. Wel geven zij aan dat het belangrijk is dat er op tijd advies moet worden gevraagd door het Sociale Wijkteam. De kans is dan groter dat er samen wordt voorkomen dat de opvoedingssituatie nog verder verslechtert of dat er verplichte jeugdbescherming nodig is (Jeugdbescherming Gelderland, p.3-4).

Wanneer het Sociaal Wijkteam besluit drang in te zetten, ontstaat de vraag of de regierol verschuift van het Sociaal Wijkteam naar Jeugdbescherming. Hieronder is te lezen bij wie de regie ligt gedurende het hulpverleningsproces en wat de taken dan zijn binnen die regierol. Ook dit stuk is geschreven vanuit Jeugdbescherming:

Regierol voor het sociale wijkteam:

De medewerker van het Sociale Wijkteam bepaalt of hij/zij Jeugdbescherming inschakelt voor advies of een drangtraject. In een drangtraject stemt Jeugdbescherming steeds af met de medewerker van het Sociale Wijkteam en blijft hij/zij de vaste contactpersoon in het gezin. Als Jeugdbescherming extra hulp in het gezin, een verlenging van het traject of een onderzoek van de Raad voor de Kinderbescherming nodig vindt, dan wordt dit altijd overlegd. De formele besluitvorming blijft bij de medewerker (opdrachtgever van de zaak) liggen.

Regierol voor Jeugdbescherming:

In een drangtraject heeft Jeugdbescherming Gelderland de regie over de veiligheid van het kind. Jeugdbescherming bespreekt met ouders wat er minimaal nodig is om de veilige ontwikkeling van het kind te herstellen en een dwangmaatregel te voorkomen.

Jeugdbescherming maakt hier afspraken over met het gezin (Jeugdbescherming Gelderland, p. 23).

Jeugdbescherming Nijmegen bestaat uit vier teams. De vier teams zijn gekoppeld aan twee teamleiders. In deze vier teams werken in totaal 24 jeugdbeschermers. Volgens de opdrachtgever hebben 14 Jeugdbeschermers de taak van contactpersoon voor een Sociaal Wijkteam. De contactpersoon van het Sociaal Wijkteam biedt consultatie & advies en neemt dringzaken op. Wanneer er een dringzaak binnen komt bij Jeugdbescherming is het aan de contactpersoon om te kijken wie deze dringzaak op zich neemt. De contactpersoon kan besluiten de dringzaak zelf op te pakken of deze over te geven aan een andere Jeugdbeschermer. Dit zou in principe iedere jeugdbeschermer kunnen zijn. Ieder team heeft een keer per week een casuïstiekoverleg, waarin nieuwe zaken en spoed/crisis zaken worden besproken (persoonlijke mededelingen, 28 april 2016 & 4 mei 2016).

Jeugdbescherming Nijmegen krijgt casussen binnen via Veilig Thuis, de sociale wijkteams en de regieteams. Volgens de beleidsmedewerker van Jeugdbescherming Nijmegen (persoonlijke mededeling, 6 mei 2016) zijn de sociale wijkteams in Nijmegen de grootste leverancier voor Jeugdbescherming Nijmegen met betrekking tot de producten in het vrijwillig kader. Het is voor Jeugdbescherming Nijmegen noodzakelijk om goed aan te sluiten.

2.1.3 Huidige samenwerking Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt

Op dit moment is de opdrachtgever ook contactpersoon vanuit Jeugdbescherming Nijmegen in het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er zijn geen concrete samenwerkingsafspraken tussen de contactpersoon vanuit Jeugdbescherming en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er is wel overleg met de maatschappelijk werkers uit het Sociaal Wijkteam Lindenholt die vragen hebben over zaken waar kinderen bij betrokken zijn. Verder kan het Sociaal Wijkteam een beroep doen op de contactpersoon vanuit Jeugdbescherming als ze advies willen of als ze willen dat de contactpersoon mee gaat op consultatie om de situatie te beoordelen (persoonlijke mededeling 25 maart, 2016).

De visie van het Sociaal Wijkteam in de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen is dat er op een laagdrempelige manier hulp geboden wordt in een vrijwillig kader. Daarvoor is het voor hen van belang dat Jeugdbescherming Nijmegen doorpakt en de regie neemt als het aankomt op het starten van een drangtraject (persoonlijke mededeling, 12 april 2016).

2.1.4 Vraagstukken Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam

Lindenholt

Beide organisaties geven aan dat er nog veel onduidelijkheid is omtrent de huidige samenwerking. Om aan te tonen waar deze onduidelijkheden liggen, hebben de onderzoekers gesproken met de teamleider van Jeugdbescherming, de teamleider van het Sociaal Wijkteam en de opdrachtgever. In het volgende stuk is een weergave te vinden van de vraagstukken voor het onderzoek vanuit beide organisaties.

Sociaal Wijkteam Lindenholt

De teamleider van het Sociaal Wijkteam (persoonlijke mededeling, 23 maart 2016) geeft aan dat er in de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen onduidelijkheid is over de regierol en kwetsbaarheid van het Sociaal Wijkteam. De teamleider geeft aan dat er bij de vraagstukken over gezinnen beroep wordt gedaan op consultatie & advies van Jeugdbescherming Nijmegen. De Jeugdbeschermer kan dan advies geven over de casus of meegaan met de medewerker van het Sociaal Wijkteam naar het gezin. Op dit vlak is het duidelijk dat de regie bij het Sociaal Wijkteam ligt. Er ontstaat echter wel onduidelijkheid over de regierol van het Sociaal Wijkteam als er in een gezin drang of een opschaling tot dwang wordt ingezet door Jeugdbescherming. Het is hier onduidelijk voor het Sociaal Wijkteam Lindenholt wie er op dat moment de regie houdt in de casus.

Jeugdbescherming Nijmegen

Volgens de teamleider van team 2 binnen Jeugdbescherming Nijmegen (persoonlijke mededeling, 25 maart 2016) wordt de hulp van Jeugdbescherming over het algemeen te laat ingeschakeld door de sociale wijkteams Lindenholt. Jeugdbescherming Nijmegen zou in de samenwerking daarom graag zien dat ze in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken worden bij een casus door het Sociaal Wijkteam. Een jeugdbeschermer kan dan een eerste advies geven aan het Sociaal Wijkteam. Wanneer dit niet voldoende is kan de jeugdbeschermer meegaan op consultatie bij het gezin. Wanneer dit niet voldoende is en de zorgen blijven groot, kunnen ze samen oplopen en een drangtraject starten. De vraag vanuit Jeugdbescherming is of de samenwerking met het Sociaal Wijkteam Lindenholt eerder zou moeten starten? Wanneer dit het geval is, is de vraag welk moment dan het meest geschikt is om samen te gaan werken? Is dit al meteen wanneer een casus binnen komt? Of is dit wanneer de medewerker van het Sociaal Wijkteam aanvoelt dat de hulpverlening niet goed van de grond komt?

2.2 Theoretisch kader

2.2.1 De Nederlandse Sociale Wijkteams in beeld

Knelpunten rondom sociale wijkteams

Er wordt regelmatig gesignaleerd dat de Sociale Wijkteams nog niet aan alle taken toekomen. Er is een top vier van taken gemaakt waaraan de meeste sociale wijkteams nog niet (voldoende) toekomen, dit is aangegeven met percentages:

1. Outreachend werken. (46%)
2. Het organiseren van nuldelijnszorg; informele netwerken, buurtzorg/hulp. (43%)
3. Preventief werken/vroeg signalering. (38%).
4. Het ondersteunen en faciliteren van collectieve voorzieningen in de wijk. (38%)

In de peiling is er aan de gemeenten ook gevraagd tegen welke knelpunten de sociale wijkteams het meeste aanlopen. De volgende knelpunten kwamen daarin naar voren:

- Integraliteit; onderlinge afstemming om als één team tot een integrale aanpak te komen.
- Werkbeheersing; er is een hoge werkdruk en caseload.
- Er gaat veel tijd verloren aan administratie en registratie (Movisie, 2016, p. 37).

2.2.2 De cliënt

De cliënt is in het onderzoek een overstijgende belanghebbende. Wanneer er een goede samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt is, betekent dit waarschijnlijk dat de juiste hulpverlening sneller op gang komt voor de cliënt. De onderzoekers zullen vanuit de literatuur verklaren waarom het voor de cliënt zo belangrijk is dat er zo snel mogelijk de juiste hulpverlening op gang komt.

De nieuw jeugdhulp dient zoveel mogelijk in samenhang met andere hulp te worden verleend. Het uitgangspunt is dat ouders en jeugdige in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn. Lukt dit niet, dan wordt er tijdelijk hulp ingeschakeld door een professional. Hierdoor verandert de relatie tussen burger en professional. In de nieuwe situatie zal er uitgegaan worden van de eigen kracht van het gezin. Het gezin zal zelf actief mee moeten denken naar een oplossing. Werken in een Sociaal Wijkteam vergt voor een omslag in het werken van professionals. Door een andere manier van hulp verlenen zullen deze professionals hun werkwijze aan moeten passen (Clarijs, 2014, p.207-208). Zij zullen in plaats van zelf te gaan denken naar een oplossing, deze taak bij het gezin of de jeugdige moeten leggen. In deze situatie zullen zij er soms achter komen dat een gezin niet in staat is vrijwillig mee te werken. Momenteel wordt er op dat moment pas Jeugdbescherming ingeschakeld.

De deskundigheid en expertise van Jeugdbescherming zou vaker in het vrijwillige kader al moeten worden ingezet. Wanneer de Jeugdbeschermer nauwer samenwerkt met het Sociaal Wijkteam en andersom, kan er eerder gekoerst worden op de veiligheid, escalatie voorkomen worden en daarmee het aantal en de duur van de maatregelen teruggedrongen worden (Kooijman, 2016, p.17-18).”

2.2.3 Een goede samenwerking, wat is dat?

Waarom is het zo belangrijk (voor het Sociaal Wijkteam Lindenholt) om nauw samen te werken met Jeugdbescherming Nijmegen?

In de nieuwe stijl van de jeugdbescherming is de jeugdbescherming en –reclassering geen apart circuit meer, maar hoort het verbonden te zijn met alle andere onderdelen van de jeugdketen. Je kunt zeggen dat lokale professionals en jeugdbeschermers gebruik moeten maken van elkaars expertise. Professionals uit de jeugdbescherming hebben specifieke expertise wanneer het gaat om de jeugdbescherming. De jeugdbescherming staat achteraan in de keten, en daarom zien zij de moeilijkste gezinnen en kinderen. Zij zijn professionals op het gebied van omgaan met conflicterende belangen en het omgaan met weerstand vanuit gezinnen. De jeugdbescherming kun je daar laten, achter in de keten, waar gezinnen terecht komen als er een ondertoezichtstelling is uitgesproken, maar daarmee doe je kinderen, ouders en uiteindelijk de hele samenleving tekort. Professionals in de jeugdbescherming zouden inzetbaar moeten zijn voor het hele stelsel, ook bij de vrijwillige hulpverlening (Kooijman, 2016, p.16-17).

Samenwerken en hulpverlening bieden vanuit de buurt/wijk is iets wat voor de transitie ook al werd gedaan. Het belang van een goede samenwerking wordt door professionals die vanuit de wijk werken beaamt, maar zij geven ook aan dat een goede samenwerking niet vanzelfsprekend is. Wanneer er moet worden samengewerkt moeten beide organisaties rekening houden met punten als: werkomgeving, belangen, zicht hebben op wat er in de buurt of de wijk aan de hand is, hoe de problematiek het best aangepakt kan worden en de rol die ieder heeft in de samenwerking. Om tot een juiste samenwerking te komen is het van belang dat de partners de waarde in zullen zien van de benaderingswijze en de deskundigheid van de ander (Waal, 2008, p.57-58).

Beleidsmakers, managers en sociale professionals die werken vanuit de wijk hebben een aantal succesfactoren en knelpunten op een rijtje gezet voor een goede samenwerking.

Succesfactoren

- Een belangrijke factor is het kennen van elkaar. Het is belangrijk om elkaars gezicht en naam te kennen, maar ook is het belangrijk te weten wat de ander doet, over welke kennis hij of zij beschikt en wat men voor jouw doelgroep kan betekenen. Wanneer je dit weet van elkaar pak je samen sneller zaken op en weet je sneller in te gaan op elkaars signalen.
- Korte lijnen en een directe communicatie met elkaar zorgt voor een betere samenwerking.

Belemmeringen

- Samenwerken kan moeizaam verlopen wanneer mensen verschillende waarde toekennen aan hetzelfde belang. Dit betekent voor de hulpverlening dat sociale wijkteams en Jeugdbescherming het eens zullen moeten worden over welke hulpverlening ze in zullen gaan zetten (Waal, 2008, p.58-61).

Een integrale samenwerking creëert als het goed is rust en helderheid. Integrale samenwerking heeft als uitgangspunt een huishouden, een plan, een regisseur. Hulpverleners werken minder langs elkaar heen en kunnen sneller ingrijpen wanneer dit nodig is (Vilans, z.d.).

2.2.4 Cultuurverschillen

Wanneer een groep mensen samenwerkt aan een opdracht, heeft dit alleen zin als je dit goed weet te organiseren. Dat betekent: een geschikte structuur ontwerpen en een eigen cultuur ontwikkelen (Schermer, 2009, p.59). Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam werken samen wanneer er een medewerker van het Sociaal Wijkteam advies of consultatie vraagt of op het moment wanneer er een drangtraject wordt opgestart.

Een werkcultuur bestaat altijd uit een groot aantal gedeelde opvattingen en gedragsregels. Naast vastgelegde afspraken, taken en rollen, ontstaan er altijd ongeschreven afspraken, taken en rollen die samen een subcultuur bepalen. Deze zijn vaak gebaseerd op de normen en waarden van de mensen die betrokken zijn bij de samenwerking. Wanneer deze ongeschreven regels niet met elkaar besproken worden, ontstaat er vaak onduidelijkheid en verwarring (Schermer, 2009, p.65-66).

Hoe ga je nou als organisatie met deze cultuurverschillen om? De cultuurverschillen kunnen namelijk een enorme bron van onrust zijn voor alle medewerkers. Hieronder staan een aantal criteria waar je als organisatie aan moet voldoen:

1. Cultuurverschillen moeten in kaart worden gebracht. Zo krijg je een overzicht van hoe de betrokken professionals denken over de cultuurverschillen. Een veel gebruikt systeem is het model van concurrerende waarden van Robert Quinn. In dit model kun je bepalen waar je eigen waarden zitten en hoe die van je omgeving eruit zien.
2. Iedere cultuur heeft zijn eigen nut en nadeel, kansen en risico's. Wat veel mensen niet beseffen is dat culturen veel kunnen leren van elkaar. Als je elkaars verschillen kent en respecteert, zal dat een positief effect hebben op de samenwerking.
3. Een verandering in een werkcultuur zorgt vaak voor weerstand, een cultuur laat zich namelijk niet snel veranderen. Na een fusie (in dit geval de transitie) moeten mensen eerst wennen aan een nieuwe manier van werken. Het vasthouden aan de bestaande cultuur is dan veiliger.
4. Het is belangrijk om een gezamenlijke visie te vormen, wanneer je overeenstemming in de culturen wilt krijgen. Echter heeft deze visie dan wel draagkracht nodig.
5. Een cultuurverandering vergt veel tijd, aandacht en communicatie. Er moet veel contact zijn tussen de organisaties en men moet het idee hebben dat je vrijuit kunt spreken.

(Rooij, 2014.)

2.3 Conclusie probleemanalyse

De transitie heeft ervoor gezorgd dat Jeugdbescherming Nijmegen een transformatie heeft moeten maken en nog steeds ondergaat. Het Sociaal Wijkteam is door de gemeente Nijmegen aangesteld als verantwoordelijke met betrekking tot de jeugdhulpverlening. Beide organisaties moeten hierdoor vanuit een andere werkomgeving te werk gaan. Uit onderzoek blijkt dat er een samenwerkingsrelatie is tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt.

Vanuit Jeugdbescherming Nijmegen is er een contactpersoon aangesteld voor het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Uit eigen initiatief is de contactpersoon een dagdeel per week aanwezig op het kantoor van het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Buiten dat dagdeel om, mogen medewerkers van het Sociaal Wijkteam hem bellen. De bereikbaarheid van de contactpersoon is op zich prima, maar zelf geeft de contactpersoon aan dat het een (te) grote verantwoordelijkheid en tijdsinvestering is om dit in zijn eentje te realiseren. Wanneer de contactpersoon ziek wordt, is er niemand die zijn taken vervangt.

Vanuit beide organisaties is er ook onduidelijkheid over het gebruik van consultatie & advies en het inzetten van drang. Hierin is vooral onduidelijk wie die regie heeft tijdens een drangtraject en wat de taken zijn van de betrokken professionals. Het onderzoek zal zich richten op de vraag: hoe kan het dat er zoveel onduidelijkheid is over deze (regie)rollen, producten en taken, terwijl er wel overleg is tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er is ook bekend dat Jeugdbescherming een helder protocol heeft met betrekking tot drang en de regierollen daarbij, hoe kan het dat dit protocol nog niet bekend is bij het Sociaal Wijkteam Lindenholt?

Binnen Jeugdbescherming Nijmegen is er intern geen heldere structuur met betrekking tot het oppakken van drangzaken. Iedere jeugdbeschermer moet in staat zijn om drangzaken op te pakken die binnenkomen bij Jeugdbescherming Nijmegen. Het is niet duidelijk welke jeugdbeschermers gekoppeld zijn aan een Sociaal Wijkteam. Iedere contactpersoon vult zijn rol en taken op een eigen manier in. Het kan zijn dat in een andere wijkteam de jeugdbeschermer alleen maar telefonisch beschikbaar is doordat de jeugdbeschermers geen duidelijke taakverdeling hebben en er geen achtervang is met betrekking tot drangzaken. Daarnaast is het aanbod voor drang groot, wat er voor zorgt dat er momenteel een wachtlijst bij Jeugdbescherming Nijmegen ligt. Wat zegt dit over de werkomgeving van Jeugdbescherming Nijmegen? Wordt de wachtlijst verkleind wanneer er een duidelijke

structuur is binnen Jeugdbescherming en kunnen de drangzaken verminderen wanneer het Sociaal Wijkteam eerder om consultatie & advies vraagt gedurende het hulpverleningsproces?

Het blijkt ook dat de formatie binnen het Sociaal Wijkteam te klein is voor het aantal aanmeldingen die wekelijks binnen komen. Hierdoor kan de wachtlijst wekelijks verschillen. Ook blijkt dat er onduidelijkheid is over de regie. Hoe kan het dat daar onduidelijkheid over is als de gemeente hen aangesteld heeft als verantwoordelijke voor de jeugdhulpverlening? Ligt de regie dan niet altijd bij het Sociaal Wijkteam Lindenholt of kan deze gedurende het traject verschuiven? Is dit afhankelijk van de afspraken die er regionaal worden gemaakt tussen deze organisaties?

Een ander probleem in de samenwerking is dat er twee verschillende werkomgevingen bij elkaar komen. Door de transitie hebben beide organisaties een transformatie moeten ondergaan. Deze transformatie zorgt ervoor dat ze nog zoekende zijn naar een goede manier van samenwerken. Bij Jeugdbescherming Nijmegen hebben de professionals door de transformatie te maken met een taakverschuiving. Verder heeft deze transformatie ook invloed gehad op de formatie en stijgende werkdruk van de jeugdbeschermers. Hebben ze de nieuwe werkwijze eigen gemaakt? En wat zijn de ervaringen over de werkdruk en formatie binnen Jeugdbescherming? De professionals kregen door de transformatie ook te maken met bezuinigingen, een overgang naar Veilig Thuis en collega's die vervroegd met pensioen gingen. In hoeverre hebben deze factoren invloed op de samenwerking met het Sociaal Wijkteam?

Ook het Sociaal Wijkteam Lindenholt heeft een transformatie doorgemaakt. Het wijkteam bestaat weliswaar al vier jaar, maar sinds januari 2015 zijn ze vanuit de gemeente verantwoordelijk gesteld voor de jeugdzorg. Deze beslissing vereist een nieuwe werkwijze, waarin het wijkteam laagdrempelig wil blijven voor de cliënt. Dit betekent ook dat zij breed moeten inspelen op zaken die te maken hebben met kinderen, jeugd en volwassenen. De gemeente Nijmegen heeft bepaald dat wanneer het wijkteam niet meer verder komt in het vrijwillig kader, zij een van de gecertificeerde instellingen moeten inschakelen, zoals Jeugdbescherming Gelderland. Het wijkteam geeft aan dat de formatie binnen hun eigen werkomgeving niet aansluit op de instroom van hulpvragen. Hoe gaan de betrokken medewerkers in de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen om met deze werkdruk en maken zij voldoende gebruik van de kennis en expertise van Jeugdbescherming Nijmegen?

2.4 Probleemstelling

2.4.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht en kennis te verkrijgen in de werkzame elementen en knelpunten in de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Het is de bedoeling dat de onderzoekers met deze inzichten en kennis in juni 2016 handvaten aanreiken om de samenwerking te verbeteren. Deze handvaten zullen wij aan Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt aanbieden.

2.4.2 Onderzoeksvraag

Hoe kunnen de professionals vanuit Jeugdbescherming en het Sociaal Wijkteam Lindenholt, optimaal gebruik maken van elkaars kennis en expertise, zodat er duidelijkheid ontstaat over de (regie)rol en taken gedurende advies en consultatie en het starten van drang?

2.4.3 Deelvragen

1. Op welke manier ontstaat er onduidelijkheid over de regierol volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de Jeugdbeschermers?
2. Hoe ervaren de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de jeugdbeschermers hun taken in de huidige werkomgeving?
3. Wat zijn de criteria van drang volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam en de jeugdbeschermers?
4. Wat zijn volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de jeugdbeschermers de grootste knelpunten die een verbetering eisen om de samenwerking te kunnen optimaliseren?

2.4.4 Definiëring van begrippen uit de doelstelling en onderzoeksvraag

Duidelijkheid: Er is duidelijkheid over de structuur en frequentie van de samenwerking, maar ook duidelijkheid over de regierol en de taken van de professionals binnen een drangtraject.

Samenwerkingsrelatie: de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt.

Werkomgeving: Van Lakerveld (2005) gaat in op de reikwijdte van een werkomgeving. De werkomgeving kan gezien worden als een omgeving waar:

- Mensen zelf werken.
- Mensen werken met collega's van hun afdeling, team of discipline.
- Mensen werken met collega's van andere afdelingen, teams, disciplines of organisaties.

(Donk & Lanen, 2011, p.72).

Hoofdstuk 3: Methode van onderzoek

3.1 Onderzoeksbenadering

Het onderzoek 'Op zoek naar de verbinding' is een kwalitatief onderzoek. Het doel is het onderwerp van het onderzoek met de juiste begrippen te beschrijven en te begrijpen wat er zich afspeelt (Boeije, 2005). Daarbij was het voor de organisatie Jeugdbescherming Gelderland, Nijmegen vooral van belang om er achter te komen welke ervaringen en behoeften er momenteel in de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt liggen. De onderzoekers willen te weten komen hoe de professionals die zij benaderen de sociale situatie interpreteren. Er wordt vanuit gegaan dat mensen in verschillende culturen – hier wordt zowel een samenleving bedoeld als een microcultuur van een organisatie, groep of gezin – van elkaar afwijkende perspectieven op een sociaal verschijnsel hebben (Boeije, 2005).

Verder is het onderzoek explorierend van aard. Er was voordat het onderzoek begon in februari 2016 weinig bekend over het onderzoeksobject, waardoor de vormgeving van de samenwerkingsrelatie tussen professionals van Jeugdbescherming Nijmegen en de professionals binnen het Sociaal Wijkteam Lindenholt nog niet duidelijk was. Uit casestudy blijkt dat er een soortgelijk onderzoek gedaan is door een studente aan Windesheim. De studente schreef in januari 2015 een onderzoek over de samenwerking tussen Jeugdbescherming Arnhem en Doetinchem en de Sociaal Wijkteams Arnhem en Doetinchem. Uit dit onderzoek blijkt dat er nog geen heldere samenwerking was tussen beide organisaties en dat er nog veel onduidelijkheid is over de afspraken binnen deze samenwerking (Timmer, 2015).

De transitie van de jeugdzorg is een complex proces waarbij nog vele besluiten genomen moeten worden en waar nog weinig over de concrete gevolgen bekend is. Uit vooronderzoek blijkt dat er veel onduidelijkheid is over de regierol en het matchingsmoment vóór en tijdens het inzetten van drang.

3.2 Participanten

Het onderzoek 'op zoek naar de verbinding' is een onderdeel van een overkoepelend onderzoek waarbij gekeken wordt naar "*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling*". Dit onderzoek wordt zoals eerder vernoemd, uitgevoerd door de opdrachtgever binnen de organisatie Jeugdbescherming Nijmegen. Volgens Boeije (2005) wil de onderzoeker te weten komen hoe de mensen die hij onderzoekt de sociale situatie interpreteren. In dit kwalitatieve onderzoek is er voor gekozen om de

ervaringen en behoeften binnen de samenwerking met een specifiek team te onderzoeken. In het onderzoek wordt er gekeken naar de samenwerking tussen de jeugdbeschermers en medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt. In overleg met de teamleider van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de opdrachtgever (tevens contactpersoon Sociaal Wijkteam Lindenholt) hebben de onderzoekers specifieke participanten uitgekozen die betrokken zijn binnen de samenwerking. Om een eerlijk antwoord te krijgen van de geïnterviewden hebben de onderzoekers ervoor gekozen om het interview individueel af te nemen. De onderzoekers hopen dat dit er voor zorgt dat de geïnterviewde zich vertrouwt voelt zodat hij of zij zijn eigen ervaringen en behoefte wilt geven in het interview.

Sociaal Wijkteam Lindenholt

In het Sociaal Wijkteam Lindenholt hebben de onderzoekers ervoor gekozen om in het theoretisch kader de teamleider te interviewen over de visie, werkwijze en formatie van het wijkteam. Verder hebben de onderzoekers ook besproken welke knelpunten de teamleider ervaart binnen de samenwerking. Vanuit dit startpunt hebben de onderzoekers vier maatschappelijk medewerkers benaderd om een interview mee af te nemen, waarin de onderzoekers vragen naar de ervaringen en behoeften binnen de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen. Uiteindelijk hebben de onderzoekers drie maatschappelijk werkers mogen interviewen. Deze drie maatschappelijk werkers zijn gericht op; volwassenen en kinderen, jeugd & kinderen en jongeren met een beperking. Zij werken vanuit de stichting MEE en NIM. De vierde maatschappelijk werker heeft geen respons gegeven op het verzoek tot medewerking tot ons onderzoek. Hij bleek de afgelopen periode ziek thuis te zijn.

Jeugdbescherming Nijmegen

Binnen Jeugdbescherming Nijmegen hebben de onderzoekers gekozen voor de professionals die samenwerken met het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Als eerste hebben de onderzoekers een interview afgenomen met de jeugdbeschermer die als contactpersoon vanuit Jeugdbescherming Nijmegen fungeert binnen het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De onderzoekers hebben ervoor gekozen om hem te interviewen tijdens het schetsen van een startpunt van het theoretisch kader en voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen. Verder is er voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen een jeugdbeschermer geïnterviewd die samenwerkt met het sociale wijkteam Lindenholt. Daarnaast is het bij Jeugdbescherming Nijmegen zo dat iedere jeugdbeschermer drangzaken moet kunnen oppakken, indien nodig. Dit betekent dat iedere jeugdbeschermer in samenwerking kan komen met het Sociaal Wijkteam. Om deze redenen hebben de onderzoekers ervoor gekozen om twee jeugdbeschermers uit team 4 & 5 te interviewen over de ervaringen en behoeften die zij in de samenwerking met een Sociaal Wijkteam ervaren.

3.3 Procedure van onderzoek

Het praktijkonderzoek is gericht om een antwoord te geven op de doelstelling: “Hoe kunnen de professionals vanuit Jeugdbescherming en het Sociaal Wijkteam Lindenholt, optimaal gebruik maken van elkaars kennis en expertise, zodat er duidelijkheid ontstaat over de (regie)rol en taken gedurende advies en consultatie en het starten van drang?”

Deze hoofdvraag is onderverdeeld in vier deelvragen. Om antwoord op de hoofd- en deelvragen te kunnen geven hebben de onderzoekers topics gehaald uit de probleemanalyse: samenwerking, werkwijze, drang en rollen. Deze onderwerpen zijn van invloed op de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De topics zijn de leidraad geworden voor de interviews. Bij elke topic zijn een aantal vragen opgesteld. De vragen zijn samen besproken en vastgesteld met de opdrachtgever. Om te bevestigen dat deze vragen ook spelen bij het Sociaal Wijkteam heeft de teamleider de vragenlijst doorgenomen. De teamleider gaf goedkeuring voor de vragen. Vervolgens hebben de onderzoekers telefonisch contact opgenomen met de professionals binnen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. De onderzoekers hebben in het Sociaal Wijkteam vier maatschappelijk werkers benaderd waarvan er drie hebben deelgenomen aan het interview. Deze drie maatschappelijk werkers werken vanuit NIM en MEE en zijn gespecialiseerd in kinderen, jeugd en volwassenen.

Bij Jeugdbescherming Nijmegen hebben de volgende professionals deelgenomen aan de interviews: de contactpersoon van het Sociaal Wijkteam Lindenholt, een jeugdbeschermer die een drangzaak heeft binnen het Sociaal Wijkteam Lindenholt en twee andere jeugdbeschermers die mogelijk een drangzaak zouden kunnen oppakken.

Voor het afnemen van de interviews hebben de onderzoekers ervoor gekozen om een individuele benadering te kiezen. Het is belangrijk dat de professionals zich veilig voelen om over onderwerpen te praten die invloed hebben op de samenwerking. De onderzoekers vonden dat dit gerealiseerd kon worden door een individuele benadering. Verder is er gekozen om de interviews met twee onderzoekers af te nemen. Een onderzoeker leidde het onderwerp in, vroeg toestemming voor het opnemen en legde uit wat de taak was van de tweede onderzoeker. Ook hield diegene tijdens het interview de tijd in de gaten en zorgde diegene ervoor dat alle vragen werden beantwoord. De tweede onderzoeker richtte zich op de geïnterviewde en stelde alle vragen die bij de topics hoorde. De topics waren op een kaartje geschreven en hadden een bepaalde kleur. De geïnterviewde mocht dobbelen en de kleur bepaalde de topic die besproken zou worden.

Tijdens het afnemen van de interviews merkten de onderzoekers dat alle professionals enthousiast waren over de onderwerpen en het fijn vonden dat het onder de aandacht werd gebracht. Verder vonden ze ook het gebruik van de kaartjes erg leuk en interactief.

De interviews zijn vervolgens getranscribeerd. Er is samen met de opdrachtgever gekeken naar de uitwerking van de interviews en naar de belangrijkste uitkomsten. Voor het coderen hebben de onderzoekers het boek van Boeije gebruikt. Hierin worden drie fases van coderen gebruikt, zie analyse 3.5. Vanuit deze analyse zijn er verbanden gelegd met de belangrijkste categorieën die antwoord geven op de hoofd- en deelvragen.

3.4 Meetinstrumenten

Triangulatie

Tijdens het afnemen van interviews hebben de onderzoekers met topics gewerkt die voortkwamen uit de praktijkanalyse en het theoretisch kader. Deze topics zijn van invloed op de ervaringen binnen de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Verder is er gekozen voor individuele interviews met de professionals van beide organisaties. Dit om een zo eerlijk mogelijk antwoord te verkrijgen over de eigen behoeften en ervaringen binnen deze samenwerking. Deze manier van bevragen zorgt ervoor dat er vanuit verschillende perspectieven een antwoord gegeven kan worden op de hoofd- en deelvragen. Door de verschillende perspectieven in kaart te brengen wordt er voldaan aan triangulatie binnen het onderzoek.

Instrumenten

Voor het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van de topics die uit het theoretisch kader kwamen. In de topic vragenlijst komen de volgende topics aan bod: Drang, werkwijze, rollen, samenwerking en de cliënt. De interviewleidraad voor Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam zijn terug te vinden in bijlage 4 & 5.

Er is tijdens de interviews expliciet naar deze topics gevraagd, omdat deze van invloed zijn op de samenwerking tussen beide werkculturen, maar ook geven deze topics een antwoord op de werkwijze en visie van de individuele werkomgeving. Het bevragen van de professionals in het onderzoek is op verschillende momenten uitgevoerd. Verder zijn alle geïnterviewde individueel bevroegd. Van te voren zijn de vragen voorbereid, maar het bevragen heeft een open dialoog gehad. Ieder onderwerp is op de achterkant van een kaart geschreven en op de voorkant een bepaalde kleur. Iedere interviewer moest met een kleurendobbelsteen dobbelen. Gooide de geïnterviewde groen, dan was het onderwerp

samenwerking aan de beurt en werden hier de vragen over gesteld. Deze methode zorgde ervoor dat er een interactieve dialoog was tussen de interviewer en de onderzoeker. Daarnaast zorgde deze methode ook voor een open sfeer, wat wij als onderzoekers heel belangrijk vonden.

De onderzoekers hebben inzicht gekregen in de ervaringen en behoeften over de samenwerking tussen beide werkculturen. Er is ook inzicht gekomen in de beleving van de werkomgeving op zichzelf. Vanuit deze uitkomsten hebben de onderzoekers de huidige samenwerking tussen beide culturen beschreven.

3.5 Analyse

Om een antwoord te verkrijgen op de hoofd- en deelvragen wordt er gebruik gemaakt van kwalitatieve analyse. Alle interviews zijn afgenomen met audio apparatuur (alle geïnterviewde gingen akkoord voor het gebruik). Alle interviews zijn letterlijk uitgeschreven tot een transcriptie. In de transcriptie zijn er fragmenten verwerkt ter voorbereiding van het coderen.

Verder is er in de analyse gebruik gemaakt van het hulpmiddel coderen. Strauss en Corbin onderscheiden drie typen codering, namelijk open codering, axiale codering en selectieve codering (Boeije, 2005, p.85).

Open codering

Tijdens de open codering hebben de onderzoekers de nadruk gelegd op het zorgvuldig lezen van de fragmenten en het labelen van relevante codes. De relevante codes zijn onderverdeeld in een codeboom. Omdat het onderzoek gaat over ervaringen en behoeften in de samenwerking tussen twee organisaties, hebben de onderzoekers ervoor gekozen om in deze fase van coderen twee codebomen te gebruiken. Het doel van open coderen is exploratie of verkenning van het veld van het onderzoek, dekking van het veld door begrippen, hanteerbaar maken van gegevensbestanden (Boeije, 2005, p.98).

Axiale codering

Het doel van axiaal coderen is de omvang van de gegevens en van de codes te reduceren (Boeije, 2005, p.99). In deze fase hebben de onderzoekers de codeboom van Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt samengevoegd tot een codeboom. Verder hebben de onderzoekers in deze fase de codes onderverdeeld in hoofd- en deelcodes. Er is onderscheid gemaakt tussen belangrijke onderwerpen (hoofdcodes) en begrippen die onder deze onderwerpen te verdelen zijn. *De codeboom is terug te vinden in bijlage 6.*

Selectieve codering

Tijdens de selectieve codering ligt de nadruk op integratie en het leggen van verbanden tussen de categorieën (Boeije, 2005, p.106). In deze fase hebben de onderzoekers de verbanden gelegd met de belangrijkste onderwerpen (codes). Deze verbanden geven een antwoord op de hoofd- en deelvragen.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Betrouwbaarheid

Met betrouwbaarheid wordt bedoeld dat de onderzoekers er naar streven dat het onderzoek dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als het herhaald wordt of door iemand anders zou worden uitgevoerd (Donk & Lanen, 2011). Het onderzoek "*Op zoek naar de verbinding*" is een deelonderzoek van het onderzoek van de opdrachtgever "*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.*" Dit onderzoek wordt betrouwbaarder gezien het feit dat de resultaten, conclusies en aanbeveling mee worden genomen in het onderzoek van de opdrachtgever. Daarnaast heeft de manier waarop je data verzameld invloed op de betrouwbaarheid. Het onderzoek wordt betrouwbaarder door interviews af te nemen met alle professionals vanuit Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Tijdens de interviews hebben de onderzoekers gebruik gemaakt van een methode die zij zelf hebben ontwikkeld. Dit zorgde voor een interactief dialoog.

Validiteit

Validiteit wil zeggen dat de onderzoekers onderzoeken wat ze willen onderzoeken (Donk & Lanen, 2011). In de doelstelling is concreet aangegeven wat de onderzoekers wilden onderzoeken: Het doel van dit onderzoek is om inzicht en kennis te verkrijgen over de samenwerkingsrelatie tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Om dit te bereiken is er door middel van interviews met professionals vanuit Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt de onderzoeksvraag en tevens de deelvragen beantwoordt.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van democratische validiteit. De onderzoekers hebben geprobeerd in alle fases van het onderzoek de wensen en behoeften mee te nemen van zowel Jeugdbescherming Nijmegen én het Sociaal Wijkteam Lindenholt. In alle fases van het onderzoek is veelzijdig overleg geweest met de opdrachtgever en de teamleider van het Sociaal Wijkteam, dit om zeker te zijn dat beide organisaties zich steeds weer konden vinden in de ontwikkelingen van het onderzoek. De professionals hebben door middel van interviews hun mening, wensen en behoefte uit mogen spreken.

Het onderzoek is ook katalyserend van aard. Het onderzoek is er op gericht om de professionals een beter inzicht te geven op de onduidelijkheden in het beroepsproces. Dit is gerealiseerd door middel van interviews, waarin de betrokkenen aan kunnen geven waar ze meer duidelijkheid over willen.

Het onderzoek "*Op zoek naar de verbinding*" is een deelonderzoek van het onderzoek van de opdrachtgever "*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.*" Dit betekent dat de opdrachtgever de onderzoekers heel bewust heeft ondersteund en de opdrachtgever heeft het onderzoek kritisch gevolgd. Waar nodig was gaf hij tips of gaf hij het onderzoek net even een andere richting die belangrijk was voor het onderzoek. Dit maakt het onderzoek ook dialogisch valide.

Hoofdstuk 4: Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste resultaten worden weergegeven. Na het afnemen van de interviews onder medewerkers van het Sociaal Wijkteam en jeugdbeschermers zijn de data die daar uit zijn gekomen uitgebreid geanalyseerd. De belangrijkste resultaten zullen de onderzoekers weergeven aan de hand van de topics die de onderzoekers hebben gebruikt in de interviews, dit zodat er later een duidelijker antwoord gegeven kan worden per deelvraag.

4.1 Drang

Jeugdbescherming

Uit de interviews met de jeugdbeschermers blijkt dat zij geen problemen hebben met de criteria van drang. Zij kunnen allen benoemen waarom drang wordt ingezet, wat de criteria zijn en wat op dat moment de taken zijn van een jeugdbeschermer. Toch beseffen de jeugdbeschermers wel dat er onduidelijkheid bestaat over drang binnen het Sociaal Wijkteam. *“Ik kan me voorstellen dat er vaak nog onduidelijkheid is wat de taken zijn binnen drang, omdat er geen duidelijke werkafspraken zijn en iedereen, het is veel los zand en iedereen doet het op zijn eigen manier”*. Daarnaast is het echter wel zo dat drang niet wordt ingezet door Jeugdbescherming, maar door het Sociaal Wijkteam, wanneer zij ervaren dat ze niet meer verder komen in het hulpverleningstraject.

Opvallend is dat de jeugdbeschermers aangeven niet in te kunnen schatten of drang tijdig wordt ingezet. Echter wanneer de onderzoekers ze de tijd gaven even over de vraag na te denken, gaven drie van de vier jeugdbeschermers aan momenteel een drangzaak te draaien waarin ze merken dat drang toch te laat is ingezet. Wanneer de vraag wordt gesteld of het klopt dat drangzaken niet tijdig worden ingezet, geeft een van de jeugdbeschermers het volgende antwoord: *“Je zegt dat drangzaken niet altijd tijdig worden ingezet, maar dat kan dus ook zijn niet alleen door het Sociaal Wijkteam, maar ook doordat Jeugdbescherming niet genoeg aansluit? Ja, ik heb gewoon collega’s die zijn contactpersoon van een Sociaal Wijkteam en die zijn er nog niet eens geweest.”*

Sociaal Wijkteam

Bij het afnemen van de interviews met de maatschappelijk medewerkers van het Sociaal Wijkteam komt er sterk naar boven dat er veel onduidelijkheid is over drang. Alle maatschappelijk medewerkers geven aan niet precies te weten wat nou de criteria zijn voor het starten van drang en daar dus maar een eigen draai aan geven. Op de vraag wanneer drang wordt ingezet volgt het volgende antwoord: *“Dat weet ik niet zo goed eigenlijk. Ik vind dat lastig om uit te leggen.”* Het feit dat ze niet precies weten wat de criteria zijn voor het starten van drang, houdt ze niet tegen om stappen te zetten richting drang. Daarnaast hebben de maatschappelijk medewerkers ook geen goed overzicht van wat hun taken zijn

wanneer ze een zaak overgeven aan Jeugdbescherming. Wanneer de onderzoekers aan een maatschappelijk medewerker vragen of het duidelijk is wat de taken zijn in een drangtraject volgt het volgende antwoord: *“Nee. Ik vul ze maar in zoals ik ze denk in te vullen en ik hoop dat de collega van JB dat ook vindt.”*

4.2 Rollen

Jeugdbescherming Nijmegen

De jeugdbeschermers geven aan goed op de hoogte te zijn van hun rollen gedurende het hulpverleningsproces. Wel begrijpen ze dat er onduidelijkheid is over wie de regie heeft tijdens een drangzaak. De onderzoekers vroegen hen wat de taken zijn voor het Sociaal Wijkteam wanneer er drang wordt ingezet: *“Ja dat is dus heel onduidelijk. Ik vind het heel maf want zij dragen iets over omdat zij het niet meer aankunnen, dan zou je toch verwachten dat de regie ook overgeheveld wordt naar de uitvoerende partij, dat zijn wij. Ik vind het heel krom dat zij eindverantwoordelijk zijn voor een casus waarin wij de regie hebben, want wij bepalen uiteindelijk wat er gaat gebeuren.”* De jeugdbeschermers geven aan dat de taken die zij uitvoeren in een drangzaak altijd hetzelfde zijn en dat er daarom geen onduidelijkheid voor hen is. Ze weten wat de duur is van een drangtraject en op basis van het rapport / de hulpvraag van het Sociaal Wijkteam gaan zij een plan uitzetten.

Wat opvalt, is dat de jeugdbeschermers aangeven dat er intern bij Jeugdbescherming Nijmegen nog veel onduidelijkheid is. Drie van de vier jeugdbeschermers geven aan dat zij de taakverdeling binnen Jeugdbescherming niet eerlijk vinden. Een van de geïnterviewde jeugdbeschermers geeft aan dat zij contactpersoon is bij twee wijkteams, een regieteam, vijf drangzaken draait en daarnaast nog een eigen caseload heeft. In tegenstelling tot haar zijn er ook medewerkers die bijvoorbeeld helemaal geen contactpersoon zijn. De contactpersoon van Lindenholt noemt het volgende: *“De cultuur maakt dat het teveel op zichzelf is allemaal, ieder voor zich en dat maakt, waar ik ook mee begon, dat het zo kwetsbaar is. Stel dat er een aantal collega’s die intensief in zo’n Sociaal Wijkteam zitten ineens daar uitgaan, ja waar kan ik lezen hoe hij dat doet? Waar kan ik lezen wat zijn werkzaamheden zijn geweest? Ja nergens. Ik mis de eenduidigheid nog, hoe het moet.”*

Sociaal Wijkteam

De vraag bij wie de regierol ligt wanneer er een drangzaak wordt gestart zorgt voor veel frustratie bij de maatschappelijk medewerkers. Een maatschappelijk werker geeft aan graag te willen horen bij wie de regie ligt tijdens het drangtraject. De andere twee geven aan dat ze weten dat de regie oorspronkelijk nog steeds bij hen ligt, maar dat ze het daar niet mee eens zijn. *“Ik ben het er niet mee eens gewoon, daar heb ik me al tienduizend keer over uitgesproken. Ik vind op het moment dat ik opschaal naar een drangtraject, dan betekent het dus dat ik niet weet hoe ik hier mee verder moet. Ik kan het niet mee helpen oplossen, ik*

krijg het niet in beweging en dan kan ik niet, vind ik, als ik het doorzet naar een drangtraject, zeggen: ik heb regie, want ik heb juist de regie en de controle helemaal niet meer.” Alle maatschappelijke medewerkers zouden hier graag opheldering over willen.

4.3 Werkwijze

Jeugdbescherming

De jeugdbeschermers geven aan goed op de hoogte te zijn van de taken die zij hebben binnen de jeugdhulpverlening. Echter blijkt dat er intern nog veel verbeterd kan worden. Door de bezuinigingen is de formatie bij Jeugdbescherming Nijmegen verkleind. Daardoor krijgen jeugdbeschermers steeds meer taken op zich en wordt er van hen verwacht om dezelfde kwaliteit te leveren. Zo zegt een van de jeugdbeschermers het volgende: *“Nou dan heb je het over kwaliteit en kwantiteit, dat ik denk van: De organisatie wil dat we op elke vraag inspringen en zo snel mogelijk.. dat je niet moet uitkijken dat het niet ten koste gaat van de kwaliteit. Ik heb niet de tijd om elk huisbezoekje te rapporteren.”*

Het gebrek in de formatie leidt ook tot wachtlijsten bij Jeugdbescherming Nijmegen. Voorheen nam de contactpersoon vanuit Jeugdbescherming alle drangzaken vanuit het desbetreffende wijkteam op zich en verdeelde deze zaken in zijn of haar team. Sinds april 2016 heeft Jeugdbescherming Nijmegen een specifiek team opgesteld die drangzaken registreren en verdelen. Dit team kan ook voor een korte tijd casemanager zijn in die zaak om het gezin te volgen en te ondersteunen. Een jeugdbeschermer geeft aan wel op de hoogte te zijn van deze ontwikkeling, maar niet te weten hoe dit in zijn werk gaat. *“Het is een team, zij registreren de binnenkomst en eigenlijk wat ze doen is gewoon de aanmelding registreren. Je kunt niet anders, gezien je een wachtlijst hebt. Reken er maar op aan dat er meer mensen moeten komen. Die krijg je niet en in feite moet je meer mensen hebben om dat te kunnen doen.”*

Sociaal Wijkteam

De maatschappelijk medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt geven allemaal aan dat ze een breed takenpakket hebben. Een breed takenpakket zorgt bij de maatschappelijk medewerkers voor tijdsdruk. Twee van de drie maatschappelijk medewerkers geeft aan dat het van belang is om met sociale netwerk strategieën (SNS) te werken, maar dat dit door een grote tijdsdruk niet mogelijk is. *“Ik merk dat ik in het Sociaal Wijkteam ook wel veel druk voel om snel te werken en als ik echt via SNS wil zou gaan werken, dan gaat mij dat ook veel tijd kosten, terwijl de druk van zo'n continue instroom.. Ik kan daar geen tijd voor maken.”*

In de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen geven alle maatschappelijk werkers aan een structureel overleg met hen te missen. Ze geven aan de voorkeur te hebben om

twee keer in de maand te overleggen. In dit overleg zou de teamleider, de contactpersoon vanuit Jeugdbescherming, een medewerker van Veilig Thuis en indien nodig een gedragsdeskundige kunnen aansluiten. In het overleg willen ze graag gezinnen bespreken waarin er zorgen zijn over de ontwikkeling of veiligheid van de kinderen. Er is vooral behoefte om vanuit het veiligheidsaspect te kunnen inzoomen op situaties.

4.4 Samenwerking

Jeugdbescherming

Jeugdbeschermers ervaren de samenwerking met het Sociaal Wijkteam als ruim voldoende. Ze geven de samenwerking een acht. Ze geven aan dat ze elkaar goed kunnen vinden en bellen indien nodig. Wel geven ze aan dat de samenwerking meestal start met drang. Drang start meestal tijdig, maar er zijn ook zaken waarin er te lang wordt gewacht. Volgens jeugdbeschermers zou het Sociaal Wijkteam in een vroeger stadium hulp moeten inschakelen. De onderzoekers vroegen de jeugdbeschermers of het misschien goed zou zijn dat er een standaard procedure zou ontstaan waarin het wijkteam bij iedere casus die binnen komt eerst om advies vroeg bij Jeugdbescherming Nijmegen. De jeugdbeschermers gaf het volgende antwoord: *“Ik denk dat in het kader van jeugd, dat dat best nog wel eens handig zou kunnen zijn.”* Daarnaast zegt hij: *“Moet zeggen dat dat heel weinig ingezet wordt. Consultatie en advies, vanuit Lindenholt.”*

Verder blijkt uit de interviews dat de jeugdbeschermers intern nog zoekende zijn op welke manier zij zich moeten positioneren in de wijkteams. De contactpersoon van het Sociaal Wijkteam maakt dat op de volgende manier kenbaar: *“Nou en het is goed luisteren naar het Sociaal Wijkteam wat ze vragen. En dat vind ik wel een puntje, is dat ik niet weet hoe mijn collega in Dukenburg of in Noord werkt. Weet ik niet, maar daar worden wij niet in gefaciliteerd, hebben wij geen tijd voor om dat te overleggen met elkaar.”* Er is geen onderlinge afstemming, in Dukenburg kan het zo zijn dat de contactpersoon weer heel anders werkt dan de contactpersoon van Noord.

Sociaal Wijkteam

De maatschappelijk medewerkers geven allemaal aan dat het contact met de contactpersoon van Jeugdbescherming Nijmegen fijn verloopt. *“Als J. hier niet zou zijn dan was J. gewoon een naam en geen gezicht. Er echt zijn, dat is heel belangrijk.”*

De frequentie van het contact is volgens de maatschappelijk medewerkers wel erg laag. *“Ik vind kennis en inhoud wel heel belangrijk en er zit gewoon kennis dat is gewoon fijn.”*

Daarnaast zijn ze nog zoekende naar een goed startmoment in de samenwerking. *“Ik merk dat ik nog niet altijd scherp heb van wanneer wil je alleen advies vragen en wanneer zeg je van nu is het tijd voor ons om eruit te stappen.”* Als aanvulling vanuit Jeugdbescherming zouden de maatschappelijk medewerkers behoefte hebben aan een tweede contactpersoon.

Hoofdstuk 5: Conclusies en aanbevelingen

5.1 Beantwoording deelvragen

Deelvraag 1: Op welke manier ontstaat er onduidelijkheid over de regierol volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de Jeugdbeschermers?

Op 1 januari 2015 heeft de gemeente Nijmegen een aanwijzingsbesluit gepubliceerd waarin staat dat vanaf dat moment de tien Nijmeegse sociale wijkteams worden aangewezen voor het uitvoeren van de werkzaamheden in het kader van de verordening Jeugdhulp 2015 en de verordening Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015 (Gemeente Nijmegen, 2015). Dit betekent dat het sociale wijkteam gedurende het hele hulpverleningstraject eindverantwoordelijke is én dus ook de regie heeft.

Twee van de drie maatschappelijk werkers in het sociale wijkteam is hiervan op de hoogte, de ander weet dit niet. De geïnterviewde jeugdbeschermers zijn hier allemaal van op de hoogte. Echter zorgt deze regelgeving voor veel onduidelijkheid en zelfs frustratie bij het Sociale Wijkteam. Wanneer er door het wijkteam wordt besloten een drangzaak te starten en zij de zaak dus overdragen aan Jeugdbescherming Nijmegen, blijven zij volgens de regels op papier de regie houden. Bij het Sociaal Wijkteam Lindenholt weten de maatschappelijk medewerkers op dat moment niet meer wat hun taken zijn, maar snappen ze ook niet waarom de regie nog bij hen ligt, zij dragen het toch juist over omdat ze er niet meer mee verder kunnen?

De geïnterviewde jeugdbeschermers geven ook allen aan dat ze het gek vinden dat de regie officieel nog bij het wijkteam ligt. In een drangtraject zijn zij degene die bepalen hoe de hulpverlening verloopt, dan is het toch gek dat zij geen regie voeren? Het verschil met het Sociale Wijkteam is dat de jeugdbeschermers tijdens het drangtraject wel heel goed weten wat hun taken zijn. In 2015 heeft Jeugdbescherming Nijmegen een informatieve folder geschreven aan de sociale wijkteams genaamd: *Samen voor kinderen in de knel, informatie voor wijkteams* (Jeugdbescherming Nijmegen, 2015). In de folder beschrijft Jeugdbescherming wat ze de sociale wijkteams kunnen bieden, maar hierin staat ook heel duidelijk wie de regie heeft gedurende het drangtraject en wat de taken voor het sociale wijkteam dan zijn. Onder het kopje regierol voor Jeugdbescherming staat het volgende: "In een drangtraject heeft Jeugdbescherming Gelderland de regie over de veiligheid voor het kind". (Jeugdbescherming Gelderland, p. 23). Het is gek dat Jeugdbescherming zegt dat de regierol bij hen ligt, terwijl zij aangeven goed te weten dat de regie officieel bij het wijkteam ligt. Wanneer een medewerker van het Sociaal Wijkteam Lindenholt deze folder leest, is het

begrijpelijk dat er nog meer onduidelijkheid bestaat over de regierol, want Jeugdbescherming zegt hier letterlijk dat zij tijdens drang de regie hebben.

Volgens Waal is een belangrijke factor voor een goede samenwerking het kennen van elkaar. Het Sociaal Wijkteam geeft aan dat de contactpersoon voor hen regelmatig aanwezig is en dat dit contact steeds beter verloopt. Echter zegt Waal ook dat het belangrijk is te weten wat de ander doet, over welke kennis zij beschikken en wat zij voor jouw doelgroep kunnen betekenen (Waal, 2008, p.57-58). Deze factoren vergen nog verbetering. Het Sociaal Wijkteam weet op dit moment namelijk niet op welk moment ze de kennis van Jeugdbescherming in moeten schakelen en wat zij dan nog moeten doen op dat moment. Het zou goed zijn hier duidelijkheid en overeenstemming in te krijgen door goede afspraken met elkaar te maken.

Deelvraag 2: Hoe ervaren de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de jeugdbeschermers hun taken in hun huidige werkomgeving?

Als de maatschappelijk medewerkers vanuit het wijkteam niet verder komen in een gezin, maar er blijven zorgen over de ontwikkelingen en de veiligheid van de kinderen, dan kan Jeugdbescherming worden ingeschakeld. Het Sociaal Wijkteam kan in overleg met de teamleider, Jeugdbescherming vragen voor consultatie en advies en drang.

In de praktijk blijkt dat de taken met betrekking tot drang niet duidelijk zijn voor de maatschappelijk medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er blijkt ook dat er onvrede is over de taken met betrekking tot drang. Als drang wordt ingeschakeld geven ze het stokje door aan Jeugdbescherming. Jeugdbescherming is voor hun op dat moment de regiehouder. In de praktijk wordt er gezegd dat het Sociaal Wijkteam regiehouder blijft tijdens drang en beschikbaar moet zijn voor de jeugdbeschermer. Ze hebben het gevoel dat ze een doorgeefluik zijn, omdat ze beschikkingen moeten schrijven in een drangtraject. Waarom kan een jeugdbeschermer dit niet? Hierdoor hebben ze ook het gevoel dat ze niet van de zaak af zijn, omdat ze de zaak na drie maanden terug kunnen krijgen. Ze voelen geen ruimte om die zaken bij zich te houden.

Een verandering in een werkomgeving zorgt vaak voor weerstand, een cultuur laat zich namelijk niet snel veranderen. Na een fusie (in dit geval de transitie) moeten mensen eerst wennen aan een nieuwe manier van werken. Het vasthouden aan de bestaande cultuur is dan veiliger (Rooij, 2014). Vanaf januari 2015 heeft de jeugdbescherming een nieuwe werkwijze in het leven geroepen. In de werkwijze 'de nieuwe jeugdbescherming' werken ze met vier nieuwe producten, namelijk melding uit het lokale veld, consultatie en advies en drang. De taken die bij deze producten horen, zijn voor de jeugdbeschermers duidelijk. Ze zijn van mening dat zij tijdens drang regie hebben en daar ook hun taken zoals: doorpakken

en verantwoordelijkheid nemen. Echter blijkt wel dat het takenpakket van iedere jeugdbeschermer verschillend is. Zo wordt er verteld dat iedereen een eigen invulling geeft aan de taken van een contactpersoon binnen hun geselecteerde Sociaal Wijkteam. Hierdoor is de werkwijze van iedere jeugdbeschermer anders. Hier willen ze graag meer duidelijkheid in creëren. Verder kan het ook zo zijn dat één jeugdbeschermer contactpersoon is van een wijkteam, de ander van twee wijkteams en een regieteam en de ander geen. Volgens een jeugdbeschermer zouden deze dingen op beleidsniveau moeten worden veranderd zodat iedereen dezelfde taken heeft en dat er geen onderscheid moet worden gemaakt. Verder zou er op beleidsniveau moeten worden gekeken of het een mogelijkheid is om een team verantwoordelijk te maken voor alle drangzaken.

Deelvraag 3: Wat zijn de criteria van drang volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam en de jeugdbeschermers?

Het product drang is in de laatste jaren ontstaan. Het Sociaal Wijkteam werkt met de uitgangspunten van de nieuwe Jeugdwet. Daarin is het de bedoeling dat ouders en kinderen meedenken en meewerken aan een opgezet plan. Helaas is dit niet altijd zo het geval en om te voorkomen dat hier meteen een gedwongen maatregel (dwang) in komt, is drang ontstaan (Kooijman, 2016, p.19-20).

De maatschappelijk medewerkers van het Sociaal Wijkteam geven allemaal aan niet precies te weten wat de criteria van drang zijn. Zij hebben er allemaal hun eigen draai aan gegeven. Deze komt grotendeels wel overeen, wanneer zij alles hebben geprobeerd in een gezin of wanneer ouders / de jeugdige niet mee wilt werken, schakelen zij drang in. De jeugdbeschermers zijn wel in staat om aan te geven wat de criteria van drang zijn. Dit komt doordat jeugdbeschermers op de hoogte zijn van het protocol drang. Dit protocol lopen de jeugdbeschermers stap voor stap door wanneer zij een drangzaak starten. Daarin staat dat het doel van drang is dat de ontwikkelingsdreiging verminderd, de veiligheid wordt gestabiliseerd, dat het gezin wordt gemotiveerd tot zorg en dat gedwongen hulpverlening wordt voorkomen. Opvallend is dat de eerste stap in dit protocol is dat de contactpersoon eerst goed moet afwegen of deze zaak niet eerst nog advies en consultatie nodig heeft (Jeugdbescherming Nijmegen, 2015). Voor een betere samenwerking is het van belang dat beide organisaties precies weten wat de criteria voor drang zijn. Zo wordt voorkomen dat ze bij het sociale wijkteam te lang met een zaak doorlopen. Wanneer Jeugdbescherming het Sociaal Wijkteam goed op de hoogte brengt van de criteria en daar goede afspraken over maakt, zal dit een hoop onduidelijkheid weg nemen.

Deelvraag 4: Wat zijn volgens de medewerkers van het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de jeugdbeschermers de grootste knelpunten die een verbetering eisen om de samenwerking te kunnen optimaliseren?

Het startpunt van de samenwerking is meestal als drang wordt ingeschakeld.

Jeugdbeschermers geven aan dat het Sociaal Wijkteam al eerder, in het voorliggend veld moet vragen om consultatie en advies. Uit onderzoek blijkt dat het Sociaal Wijkteam Lindenholt nog zoekende is naar wat de criteria zijn voor drang, wanneer je om consultatie en advies vraagt en wanneer je drang inzet. Verder blijkt dat drang een tijdsbelasting is voor beide organisaties. Volgens de maatschappelijk medewerkers voelen jeugdbeschermers weinig ruimte om drangzaken op te pakken. Voor het Sociaal Wijkteam blijven drangzaken een last op hun schouders, omdat ze de zaak na drie maanden weer terug krijgen, maar ondertussen blijft er wel instroom van nieuwe gezinnen komen.

Een cultuurverandering vergt veel tijd, aandacht en communicatie. Er moet veel contact zijn tussen de organisaties en men moet het idee hebben dat je vrijuit kunt spreken (Rooij, 2014). Het belangrijkste punt voor een betere samenwerking is een frequenter overleg tussen de maatschappelijk werkers, teamleider, de contactpersoon vanuit JB en eventueel een medewerker van Veilig Thuis en een Gedragsdeskundige vanuit Jeugdbescherming. De voorkeur gaat uit naar een overleg eens in de twee weken, daarnaast is een tweede contactpersoon vanuit Jeugdbescherming Nijmegen wenselijk.

5.2 Beantwoording onderzoeksvraag

Hoe kunnen de jeugdbeschermers en de medewerkers van het Sociaal Wijkteam, optimaal gebruik maken van elkaars kennis en expertise, zodat er duidelijkheid ontstaat over de (regie)rol en taken gedurende advies en consultatie en het starten van drang?

In de nieuwe stijl van de jeugdbescherming is de jeugdbescherming en –reclassering geen apart circuit meer, maar hoort het verbonden te zijn met alle andere onderdelen van de jeugdketen. Je zou kunnen zeggen dat lokale professionals en jeugdbeschermers nauw samen moeten werken en gebruik moeten maken van elkaars expertise. Professionals uit de jeugdbescherming hebben specifieke expertise wanneer het gaat om de jeugdbescherming (Kooijman, 2016, p.16-17). Uit onderzoek blijkt dat beide organisaties weten van welke kennis en expertise ze gebruik kunnen maken, maar door gebrek aan tijd, contact en onduidelijke afspraken wordt er niet genoeg gebruik gemaakt van deze kennis en expertise. De vraag wanneer het Sociaal Wijkteam Lindenholt de producten van Jeugdbescherming Nijmegen moet inzetten is vaak ook nog onduidelijk.

Uit het onderzoek blijkt dat beide organisaties op een andere manier te werk gaan. Je zou kunnen zeggen dat zij beide een andere werkomgeving hanteren. Een cultuur bestaat altijd uit een groot aantal gedeelde opvattingen en gedragsregels. Naast vastgelegde afspraken, taken en rollen, ontstaan er altijd ongeschreven afspraken, taken en rollen die samen een subcultuur bepalen. Wanneer je deze ongeschreven regels niet met elkaar bespreekt, ontstaat er vaak onduidelijkheid en verwarring (Schermer, 2009, p.65-66).

Vanuit de gemeente Nijmegen zijn er afspraken gemaakt met beide organisaties, maar wel afzonderlijk van elkaar, dus niet specifiek over de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Er staat dus niets op papier over welke afspraken er zijn tussen het Sociaal Wijkteam Lindenholt en Jeugdbescherming Nijmegen. Uit de interviews met beide organisaties blijkt dat iedere medewerker zijn eigen invulling geeft aan het uitvoeren van de taken rondom een drangtraject. Om tot een betere samenwerking te komen zullen beide organisaties afspraken moeten maken over de regie, consultatie en advies, drang en de frequentie van overleg. Wanneer zij deze afspraken op papier zetten en deze allemaal ondertekenen, kunnen alle professionals altijd teruglezen wat er van hen verwacht wordt en welke taken zij uit moeten voeren. Wanneer er onduidelijkheid bestaat of iemand besluit op zijn eigen manier te werk te gaan, kunnen mensen elkaar daarop aanspreken.

5.3 Aanbevelingen

Structureel overleg

Beide organisaties hebben behoefte aan een structureel overleg. Eigenlijk geven alle medewerkers afzonderlijk van elkaar aan, dat eens in de twee weken het noodzakelijk is te overleggen met de contactpersoon van Jeugdbescherming Nijmegen, de teamleider van het Sociaal Wijkteam en eventueel een gedragsdeskundige en iemand van Veilig Thuis. Het doel van het overleg is om een risicotaxatie te maken voor gezinnen waarin getwijfeld wordt of de kinderen zich nog wel veilig kunnen ontwikkelen. Om tot een risicotaxatie te komen, is er vanuit Jeugdbescherming Nijmegen een hulpmiddel genoemd: de viervensters (Jeugdbescherming Nijmegen, 2015). Dit is een format waarin de zorgen op verschillende leefgebieden genoemd worden. Aan de hand daarvan wordt er een inschatting gemaakt van de huidige veiligheid. Om een structuur te geven aan het tweewekelijks overleg, kunnen gezinnen worden ingebracht aan de hand van de viervensters. Op basis daarvan kan een jeugdbeschermer, gedragsdeskundige of iemand van Veilig Thuis aangeven of het noodzakelijk is om in het voorliggend veld advies en consultatie te geven of om een drangtraject te starten.

Duidelijk afspraken maken met elkaar

Het is van belang om afspraken vast te gaan leggen op papier. Dit om duidelijkheid te creëren bij beide organisaties. Voor een goede samenwerking is afstemming tussen teamleden (in dit geval verschillende organisaties) cruciaal. Voor goede coördinatie is het belangrijk dat teamleden op de hoogte zijn van elkaars kennis en expertise (Oudenhoven & Grutterink, 2015, p.36). De onderzoekers zijn zich ervan bewust dat het door tijdsgebrek en werkdruk erg lastig zal worden om een bijeenkomst te plannen waarin alle professionals aanwezig kunnen zijn. Echter denken de onderzoekers dat het van groot belang is om eenmalig bij elkaar te komen en duidelijke afspraken op papier te zetten. Er moeten hierin afspraken worden gemaakt over: taken, (regie) rollen en de criteria van drang of consultatie & advies. Wanneer dit op papier staat, is dit iets waar medewerkers altijd op terug kunnen vallen, waardoor dit een hoop onduidelijkheid voorkomt. Wanneer iets op papier staat, zullen alle medewerkers dit na moeten komen, hoewel er natuurlijk altijd casussen zullen zijn die om uitzondering vragen. Op den duur zal er een hoop tijd worden bespaard doordat er geen onduidelijkheden meer zijn over de werkwijze, de samenwerking en de taken.

Intern

Uit onderzoek blijkt dat er bij Jeugdbescherming verbeteringen kunnen worden gemaakt. Binnen Jeugdbescherming Nijmegen valt er nog veel te halen in de werkwijze. Het is belangrijk dat alle jeugdbeschermers die contactpersoon zijn in een wijkteam op één lijn liggen, zij moeten dezelfde belangen hebben in een wijkteam. Daarnaast moeten er afspraken gemaakt worden over de taakverdeling van een jeugdbeschermer. Op dit moment is er ongelijke verdeling met betrekking tot het oppakken van drangzaken. In een interview met een van de jeugdbeschermers kwam naar voren dat er gemeenten zijn die binnen Jeugdbescherming werken met een specifiek team dat drangzaken oppakt. Het zou interessant zijn voor Jeugdbescherming Nijmegen om informatie in te winnen over dit team en te overwegen of dit ook iets is voor Jeugdbescherming Gelderland, Nijmegen.

5.4 Discussie

Betrouwbaarheid en validiteit

Uit de resultaten blijkt dat de betrokkenen in het onderzoek hebben aangegeven wat de ervaringen en behoeften zijn in de samenwerking tussen beide organisaties. Beide organisaties geven overeenkomende problemen aan die invloed hebben op de samenwerking. Echter blijkt ook dat er afwijkende factoren zijn die binnen de eigen cultuur van de omgeving een rol spelen in de samenwerking met beide. Er is gekeken naar de

perspectieven van beide organisaties en daarom wordt er voldaan aan democratische validiteit (Donk & Lanen, 2011, p.45).

In het vervolg zou het onderzoek nog meer valide kunnen zijn, wanneer de cliënt wordt betrokken bij het onderzoek.

Donk & Lanen spreken over een betrouwbaar onderzoek, wanneer je als onderzoekers ernaar streeft dat het onderzoek dezelfde onderzoeksresultaten oplevert als het wordt herhaald of door iemand anders zou worden uitgevoerd (Donk & Lanen, 2011, p.48). Het onderzoek "*Op zoek naar de verbinding*" is een deelonderzoek van het onderzoek van de opdrachtgever "*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.*" Dit onderzoek wordt betrouwbaarder gezien het feit dat de resultaten, conclusies en aanbeveling mee worden genomen in het onderzoek van de opdrachtgever. Dit onderzoek wordt door de onderzoeker in het groot herhaald, waardoor dit onderzoek betrouwbaarder wordt. Het is interessant om te kijken of de resultaten exact met elkaar overeen komen, wanneer het onderzoek van de opdrachtgever is afgerond.

Afbakening

In dit onderzoek is ervoor gekozen om naar de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en één specifiek wijkteam te kijken. Door te kijken naar de samenwerking met een wijkteam kan dit als fundament dienen voor verder onderzoek binnen de andere wijkteams van Nijmegen. Verder hebben de onderzoekers in het onderzoek ervoor gekozen om professionals te vragen naar ervaringen en behoeften binnen de samenwerking. Door de vragen te richten op de samenwerking werden er geen thema's besproken die geen invloed hadden op het proces.

Niet onderzocht

Door een kort tijdsbestek hebben de onderzoekers ervoor gekozen om in dit onderzoek de ervaringen van de cliënt niet mee te nemen. Het zou interessant geweest zijn om te kijken of de cliënt problemen heeft ervaren wat betreft de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Daarnaast had de cliënt ons antwoord kunnen geven op de vraag of de samenwerking tussen beide organisaties invloed heeft op de kwaliteit van de hulpverlening. Nu weten de onderzoekers alleen aan de hand van de ervaringen van de professionals, dat de samenwerking wel degelijk invloed heeft op de kwaliteit van de hulpverlening.

Een ander punt dat door het korte tijdsbestek niet is onderzocht is de ervaring van andere wijkteams. De vraag is of de andere wijkteams tegen dezelfde problemen aanlopen in de samenwerking met Jeugdbescherming Nijmegen.

5.5 Suggestie voor vervolgonderzoek

De resultaten, conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zullen worden meegenomen in het onderzoek van de opdrachtgever genaamd: “*Samenwerking tussen Jeugdbescherming en Sociaal Wijkteam, verder in ontwikkeling.*” Het onderzoek van de opdrachtgever zal in dat opzicht een vervolgonderzoek zijn van dit onderzoek. De opdrachtgever zal met zijn onderzoek nog dieper ingaan op de samenwerking met het Sociaal Wijkteam Lindenholt en de professionals vanuit Jeugdbescherming.

Naar aanleiding van dit onderzoek is het aan te raden om te onderzoeken hoe het zit met de aansluiting en de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en de andere sociale wijkteams. Het is interessant om te kijken of de andere negen wijkteams tegen dezelfde problemen in de samenwerking aanlopen. Wanneer dit zo is zou dat namelijk betekenen dat er vanaf een hoger beleidsniveau iets moet veranderen.

Verder zou het ook interessant zijn om te onderzoeken hoe de cliënten de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt ervaren. Je zou kunnen stellen dat als er in de onderlinge samenwerking al onduidelijkheid is, dat deze onduidelijkheid ook te voelen is voor de cliënt.

Als laatste zou er een vervolgonderzoek kunnen komen naar de ervaringen van de contactpersonen binnen de organisatie van Jeugdbescherming Nijmegen. Wat zijn de behoeften van hen en hoe gaan de jeugdbeschermers te werk als contactpersoon in het Sociaal Wijkteam. Er zou kunnen uitkomen dat alle jeugdbeschermers een andere werkwijze hebben die zij als contactpersoon voor het Sociaal Wijkteam uitvoeren. Als dit zo zou zijn, dan zou dit intern besproken moeten worden om ervoor te zorgen dat alle contactpersonen op één lijn liggen.

Bronnenlijst

Arum, S., Schoorl, R. (2016, 10 maart). *Sociale wijkteams in beeld*. Rapport. Utrecht: Movisie

Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Hoofddorp: Boomonderwijs.

Clarijs, R. (2014). *Jeugdhulp en jeugdbeleid: Lokale zorg voor kinderen na 2015*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Donk, C. van der., Lanen, B. van. (2011) *Praktijkonderzoek in zorg en welzijn*. Bussum: Uitgeverij Coutinho

Gemeente Nijmegen. (2015, 15 januari). *Aanwijzingsbesluit samenwerkingsverband sociale wijkteams Nijmegen (2015)*. Gedownload op 4 mei 2016, van <http://www2.nijmegen.nl/zoek/ pid/center1?searchText=sociale+wijkteams+>

Jeugdbescherming Gelderland. (z.d.). *Missie en visie*. Geraadpleegd op 18 april 2016, van <http://www.jbgld.nl/over-jeugdbescherming-gelderland/missie-en-visie>

Kooijman, H. (2016). *Samen om het kind. De nieuwe jeugdbescherming*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Lakerveld, J.A. van. (2005). *Het corporate curriculum: Onderzoek naar werk- leeromstandigheden in instellingen voor zorg en welzijn*. Enschede: PrintPartners Ipskamp.

Movisie. (2016, maart). *Sociale (wijk)teams in beeld. Stand van zaken na decentralisaties*. Geraadpleegd op 6 mei 2016, van <https://www.movisie.nl/publicaties/sociale-wijkteams-beeld>

NJI. (z.d.). *Varianten wijkteams*. Geraadpleegd op 4 mei 2016, van <http://nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Samenwerken-in-de-wijk/Organisatorische-invulling/Varianten-wijkteams>

Oudenhoven, J.P. van., Grutterink, H. (2015). *Vaardigheden voor het samenwerken in teams*. Bussum: Uitgeverij Coutinho

Rijksoverheid. (z.d.). *Jeugdhulp bij gemeenten*. Geraadpleegd op 4 mei 2016, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdhulp/inhoud/jeugdhulp-bij-gemeenten>

Rooij, J. de. (2014, 6 maart). *8 tips om met verschillen in bedrijfscultuur om te gaan*. Geraadpleegd op 6 mei 2016, van <http://www.intermediair.nl/carriere/doorgroeien/leiding-geven/8-tips-om-met-verschillen-bedrijfscultuur-om-te-gaan>

Schermer, K. (2009). *De effectieve projectgroep*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Stip Nijmegen. (2015). *Hoe werken de sociale wijkteams?* Geraadpleegd op 6 mei 2016, van <http://www.stipnijmegen.nl/hoe-werken-de-sociaal-wijkteams/>

Stip Nijmegen. (2015). *Sociale wijkteams*. Geraadpleegd op 4 mei 2016, van <http://www.stipnijmegen.nl/sociale-wijkteams/>

Vilans. (z.d.) *Wijkkompas*. Gedownload op 7 maart 2013, van <http://www.kennispleinchronischezorg.nl/eerstelijin/integraal-werken-wijk-hulpmiddel-wijkkompas-sociaal-wijkteam.html>

Waal, V. de. (2008). *Samenspel in de buurt*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Bijlage 1: Woordenlijst

Woorden	Betekenis
Consultatie en advies	De jeugdbeschermer van Jeugdbescherming Gelderland biedt ondersteuning door telefonisch advies te geven, meerdere (telefonische) consulten te geven en zo nodig in het wijkteam en/of het netwerk en/of mee op huisbezoek te gaan en/of ondersteuning te bieden.
Drang	Drang is een intensief traject van vier maanden waarbij een gezin specialistische hulp van een jeugdbeschermer krijgt die niet langer vrijblijvend is. Drang is vaak het laatste redmiddel voordat dwang ingezet wordt. Het gezin mag een drangtraject weigeren, maar dan volgt er een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming.
Dwang	Dwang wordt meestal ingezet wanneer de cliënt een gevaar is voor zichzelf of voor een ander, jeugdigen bescherming nodig hebben tegen mishandeling, verwaarlozing en misbruik, of als hulpverlening binnen een vrijwillig kader geen alternatief meer is. Het door de rechter vastgestelde kader bestaat bij ouders en hun kinderen in problematische opvoedingssituaties uit kindbeschermingsmaatregelen. In de meeste gevallen gaat het dan om een ondertoezichtstelling.
Melding uit het lokale veld	De jeugdbeschermer van Jeugdbescherming Gelderland ondersteunt de lokale professional in het duiden van de zorgen (wat is er aan de hand) met als resultaat een voorstel voor vervolg (wat is er nodig aan hulpverlening en ondersteuning).

Regieteam	Een casemanager onderzoekt wat er aan de hand is, is hulpverlener voor het gezin maar voert ook de regie als het gaat om hulpverlening en verwijzing. De casemanager regieteam vanuit NIM zit in het wijkteam samen met de politie, woningcorporatie en Meldpunt Bijzondere Zorg(MBZ). Het regieteam wordt voorgezeten door de wijkteamregisseur en de gemeente Nijmegen. Het regieteam besluit welke hulp er ingezet wordt, bijvoorbeeld een casemanager regieteam of een gezinscoach. Er zijn momenteel zeven regieteams in Nijmegen.
De W4	W4 is een samenwerking van welzijnsorganisaties in Nijmegen. Het doel is om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, ondanks bezuinigingen. De W4-organisaties hebben taken van welzijn in Nijmegen verdeeld in domeinen. Elke organisatie is verantwoordelijk voor een domein. De W4 heeft de regie over de uitvoering van beleid, maar blijft actief samenwerking zoeken met bestaande (en nieuwe) partners.
Outreaching werken	Een wijkteam bestaat uit verschillende zorg- en welzijnsmedewerkers die als generalisten aan de slag gaan. Zo komen specialismen vanuit verschillende disciplines bij elkaar en wordt er samengewerkt aan een integrale oplossing.
Caseload	De werklast van een persoon of groep die gezinnen behandelt.
Samenwerkingsrelatie	De samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het sociaal wijkteam Lindenholt.
Werkomgeving	Van Lakerveld (2005) gaat in op de reikwijdte van een werkomgeving. De werkomgeving kan gezien worden als een omgeving waar: Mensen zelf werken, mensen werken met collega's van hun afdeling, team of discipline en mensen werken met collega's van andere afdelingen, teams, disciplines of organisaties.
Duidelijkheid	Er is duidelijkheid over de structuur en de frequentie van de samenwerking, maar ook duidelijkheid over de regierol en de taken van de professionals binnen een drangtraject.

Viervensters	De vier vensters is een hulpmiddel om de zorggebieden van een gezin in kaart te brengen. Ook wordt er risicotaxatie gedaan, waarin er wordt gekeken of de kinderen zich veilig kunnen ontwikkelen in de situatie waar ze zich bevinden. Deze vier vensters worden gebruikt bij casuïstiekoverleg bij Jeugdbescherming Gelderland, Nijmegen.
Risicotaxatie	Vragenlijsten waarmee professionals het functioneren van gezinnen in kaart kunnen brengen. Deze zijn niet specifiek bedoeld om vermoedens van kindermishandeling te beoordelen, maar geven wel inzicht in de relaties en dynamiek in het gezin, wat een aanwijzing kan zijn voor mogelijke problemen in de omgang tussen ouder en kind.
Formatie	Samenstelling van een groep.

Organisatie	
Jeugdbescherming Gelderland	Jeugdbescherming Gelderland richt zich op bescherming van kinderen en jongeren van 0 tot 18, die opgroeien in situaties waar sprake is van een (ernstige) bedreiging in hun ontwikkeling. Het doel van de inzet van hulp vanuit Jeugdbescherming is om zoveel mogelijk te werken aan het herstel van de zelfredzaamheid. Bij de uitvoering van jeugdbescherming vindt Jeugdbescherming Gelderland het heel belangrijk om zoveel mogelijk de eigen kracht van het gezin en de omgeving van het gezin te versterken. Ze bieden zoveel mogelijk zorg op maat voor het gezin
Sociaal Wijkteam Lindenholt	In het Sociale Wijkteam Lindenholt werken mensen van verschillende zorg- en welzijnsorganisaties in de wijk samen, zoals de wijkverpleegkundige, opbouwwerker, maatschappelijk werker, WMO consulent en ouderenadviseur. Samen met bewoners in de wijk zoekt het Sociaal Wijkteam op een laagdrempelige manier naar praktische oplossingen en problemen rond ziekte en beperking, zelfstandig wonen en voorzieningen.
Gemeente Nijmegen	De gemeente Nijmegen streeft ernaar een moderne netwerkorganisatie te zijn die van buiten naar binnen werkt.

	De wensen en behoeften van de mensen die in Nijmegen wonen, werken, ondernemen en samenleven, staan centraal in alles wat we doen.
Inter-lokaal	Het Inter-lokaal is een maatschappelijke organisatie op het gebied van welzijn en maatschappelijke dienstverlening in Nijmegen. De organisatie richt zich op alle kwetsbare burgers met een grote afstand tot allerlei sociale voorzieningen. Het doel is om hen te ondersteunen en stimuleren, zodat zij zelf (weer) de regie op hun leven kunnen (blijven) nemen.
Tandem	Tandem Welzijn is een maatschappelijke organisatie in Nijmegen, die kwaliteit van leven van mensen en sociaal kapitaal in wijken centraal stelt en dit vertaalt naar een preventieve visie op welzijn en zorg. De focus ligt daarbij niet slechts op de problematiek van wijken en hun bewoners, maar juist op de talenten en mogelijkheden.
SWON	SWON is het seniorennetwerk van Nijmegen. Alle senioren, maar ook familieleden en andere professionals, kunnen bij hen terecht voor advies en ondersteuning op het gebied van wonen, welzijn en zorg.
NIM maatschappelijk werk	NIM werkt aan menswaardigheid en is daarom een organisatie met unieke sociale professionals die doen wat nodig is om mensen die het in hun leefsituatie net niet redden, in kleine stappen te versterken om het net wel te redden. Bij NIM kan iedereen die het nodig heeft aankloppen voor gratis hulp, informatie of advies. De focus van de werkwijze van de maatschappelijk werkers ligt op de eigen kracht en het sociale netwerk van de cliënt
MEE-Gelderse poort	MEE Gelderse Poort is de expert voor mensen met een beperking en hun omgeving. Ze bieden informatie, advies en ondersteuning aan kinderen, jongeren en volwassenen met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking, vorm van autisme, chronische ziekte, niet-aangeboren hersenletsel of psychische problematiek. Daarnaast bieden ze Algemeen Maatschappelijk Werk, School Maatschappelijk Werk en Bedrijfs- Maatschappelijk Werk.

<p>Stip Nijmegen</p>	<p>De negen Stips zijn er voor alle bewoners van Nijmegen. De Stips zijn er voor informatie en advies. De Stips zijn er ook voor ontmoeting en verbinding: bijvoorbeeld als bewoners nieuw zijn in de wijk en in contact wilt komen met andere mensen, maar ook als een bewoner vragen heeft over zorg voor zichzelf of een familielid. De Stips kunnen de bewoners verder helpen, bijvoorbeeld door hen in contact te brengen met het Sociaal Wijkteam of een andere gespecialiseerde organisatie.</p>
<p>Veilig Thuis</p>	<p>Veilig Thuis Gelderland is een meld- en adviespunt voor alle vormen van geweld en mishandeling in huiselijke kring. Veilig Thuis Gelderland- Zuid is een samenvoeging van vier organisaties: het Advies en Meldpunt Kindermishandeling (AM), Bureau Jeugdzorg (BJZ), Moviera en het Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ). Veilig Thuis is in Gelderland- Zuid ondergebracht bij de GGD.</p>

Bijlage 2: formatie Sociaal Wijkteam Lindenholt

De samenstelling van het Sociaal Wijkteam Lindenholt is gekozen door het samenwerkingsverbond van de zorginstellingen van de gemeente Nijmegen. Dit samenwerkingsverbond bestaat uit de W4. De W4 bestaat uit de eerstelijns welzijnsorganisaties: Inter-lokaal, Tandem, SWOM en NIM maatschappelijk werk. Het Sociaal Wijkteam Lindenholt bestaat uit de volgende hulpverleners:

1 Teamleider

4 maatschappelijk werkers waarvan er twee gespecialiseerd zijn op jeugd

- Maatschappelijk werkster vanuit NIM
- Maatschappelijk werkster vanuit MEE-Gelderse Poort
- Maatschappelijk werker vanuit NIM gespecialiseerd in jeugd
- Maatschappelijk werker

1 Ouderenadviseur

1 Opbouwwerker

1 Secretariële ondersteuning

1 Werkervaringsplaats WMO

2 Consulents WMO

2 wijkverpleegkundigen

1 POH- GGZ

Bijlage 3: producten Jeugdbescherming

Melding uit het veld

Iedere professional kan in principe een melding uit het veld doen bij Jeugdbescherming. Denk dan bijvoorbeeld aan een huisarts, scholen of een medewerker van het Sociaal Wijkteam. De definitie van melding uit het veld is als volgt:

“U signaleert ernstige ontwikkelingsbedreigingen of heeft andere ernstige signalen van onveiligheid van het kind. U heeft geen concrete onderzoeksvraag, maar weet niet goed welke vervolgstap u moet ondernemen. U vindt dat er meer nodig is dan consult en advies en wenst dat wij in korte tijd zelf enkele contacten met ouders en kinderen hebben. Dit om u te helpen uw zorgen nader te duiden en om een vervolg te kunnen bepalen. Binnen één maand bespreken wij met u het voorstel voor vervolg” (Jeugdbescherming Nijmegen, 2015).

Consultatie & advies

Een van de belangrijkste veranderingen in het nieuwe werken is dat de jeugdbescherming meer naar voren gaat bewegen. Soms hebben leerkrachten en medewerkers van een wijkteam of Centrum Jeugd en Gezin een zogenoemd ‘onderbuikgevoel’. Ze twijfelen hierin vaak of de veiligheid van het kind wel zeker is. In dit soort gevallen is het goed als deze medewerkers korte lijnen hebben met deskundigen van gecertificeerde instellingen. Jeugdbescherming kan in dat geval met een advies of consult de vermoedens toetsen of onderzoeken. Wanneer nodig is kan Jeugdbescherming aangeven dat er in moet worden gegrepen. Een andere formulering vanuit de Transformatie zou zijn: “Wanneer de Jeugdbeschermer nauwer samenwerkt met het Sociaal Wijkteam en andersom, kan er eerder gekoerst worden op de veiligheid, escalatie voorkomen worden en daarmee het aantal en de duur van de maatregelen teruggedrongen worden (Kooijman, 2016, p.17-18).”

In de praktijk

De jeugdbeschermers werken met een werkinstructie voor consultatie en advies. In het protocol hierover staat stapsgewijs beschreven hoe de jeugdbeschermer de professional uit het lokale veld kan ondersteunen. (Jeugdbescherming Nijmegen, 2015)

Stap 1.

De professional uit het lokale veld besluit in overleg met de jeugdbeschermer dat meer nodig is dan consultatie of advies. De lokale professional heeft casusregie over de totale zorg over jeugd en volwassenen. De jeugdbeschermer werkt in opdracht van de professional uit het lokale veld. De Jeugdbeschermer ontvangt een verwijzing uit het lokale veld. De

jeugdbeschermer checkt bij de professional of de professional de cliënt op de hoogte heeft gebracht van de melding bij de Jeugdbescherming Gelderland en het vastleggen van de cliëntgegevens. De Jeugdbeschermer checkt bij de cliënt of hij dit begrepen heeft.

Stap 2.

De jeugdbeschermer betreft altijd een hulpverlener uit het lokale wijkteam. De jeugdbeschermer maakt afspraken over wie doet wat, en op welke momenten afstemming nodig is, legt dit vast en monitort de afspraken. De jeugdbeschermer vraagt toestemming voor het informeren van de huisarts over de zorgmelding, verzoekt om relevante informatie. De school/JGZ/Consultatiebureau stemt af met de lokale professional of met wie contact is en overlegt zelf zonedig met hen.

Stap 3.

De jeugdbeschermer brengt samen met ouders en jeugdigen en de lokale professional de situatie in beeld en bespreekt de ontwikkelingsbedreiging.

Stap 4.

De jeugdbeschermer evalueert met de cliënt en de lokale professional uit het wijkteam of zij voldoende verder kunnen, dan wel aanvullende zorg nodig hebben. De jeugdbeschermer en de lokale professional onderzoeken waar nodig is de mogelijkheden van een familieberaad, netwerkbijeenkomst. Mogelijkheden: Inzet van jeugdhulp = beschikking (de gemeente Nijmegen is hiervoor verantwoordelijk).

Stap 5.

De lokale professional besluit conform gemeentelijke afspraken, in overleg met de cliënt en jeugdbeschermer over het vervolg van de hulpverlening. Mogelijkheden bij vervolg:

- Afsluiting zorg: De cliënt is voldoende geholpen/ de situatie is niet onveilig.
- Afsluiting zorgmelding: Voortzetting van de professional uit het lokale veld.
- Start drang

Drang

Het product drang is in de laatste jaren ontstaan, maar waarom? De jeugdhulpverlening is het meest effectief wanneer gezinnen en jongeren meedenken over een (plan van) aanpak voor hun problemen. Dat is ook een van de uitgangspunten van de nieuwe Jeugdwet: professionals werken met een plan dat is opgesteld door of in overleg met kinderen en de ouders. Helaas is dit in de praktijk niet altijd het geval. Soms weigeren opvoeders zelfs de hulp, waardoor kinderen niet veilig kunnen opgroeien. Hoe krijg je zo'n gezin dan wel zo ver dat ze de hulp aanvaarden en meewerken?

In eerste instantie is het de bedoeling hulp in te zetten op vrijwillige basis. Lukt dit niet, dan is het niet per definitie effectief en optimaal om meteen dwang in te zetten. Hierdoor is er in de laatste jaren een nieuwe 'fase' ontstaan in de jeugdbescherming: de drangfase. Deze wordt ook wel beschreven als: niet-vrijblijvende bemoeienis, oftewel preventieve jeugdbescherming. Veel gemeenten maken daarom ook gebruik van deze 'drangfase' om binnen het vrijwillige kader te benadrukken dat de hulp niet vrijblijvend is. Er wordt op die manier extra druk op de ouders uitgeoefend om hun medewerking te verlenen. Hulpverlening is vrijwillige of gedwongen, maar gedwongen hulp kan alleen worden ingezet na een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming en een uitspraak van de kinderrechter. De 'drangfase' is daarom om te voorkomen dat er daadwerkelijk een onderzoek door de Raad wordt gedaan (Kooijman, 2016, p.19-20).

In de praktijk

Jeugdbescherming Nijmegen heeft een protocol ontwikkeld waarin de werkinstructie over het product drang is beschreven. Dit protocol is een middel voor medewerkers die werken met het product drang.

Het doel van dit protocol is: Ontwikkelingsbedreiging is verminderd; veiligheid is gestabiliseerd; gezin is gemotiveerd tot zorg; gedwongen hulpverlening is voorkomen.

1. Indien mogelijk wordt er eerst gekeken of een consult en advies voldoende is. De professional uit het lokale veld besluit in overleg met een jeugdbeschermer dat er meer nodig is dan een consult en geeft een opdracht.

De jeugdbeschermer werkt in opdracht van de professional uit het lokale veld/Veilig Thuis. De lokale professional heeft casusregie (regie over het totaalpakket aan zorg over jeugd en volwassenen). De jeugdbeschermer checkt bij de professional of de professional de cliënt op de hoogte heeft gebracht van de melding bij jeugdbescherming Gelderland.

Nota bene:

Jeugdbeschermers werken in de meeste gemeente met een drangtraject voor het hele gezin. Bij uitzondering: Als er sprake is van een maatregelhulp (OTS, Voogdij, Jeugdreclassering), dan kan er voor broers en zussen die in hetzelfde gezin wonen eenmalig een drangtraject worden ingezet(in opdracht van de gemeente/ lokale professional). De verlenging is dan ook niet aan de orde; het gaat immers om het voorkomen van een maatregel in een gezinssituatie waarin al sprake is van een maatregelhulp. Daarna sluit je het af, dan wel met een voortijdig onderzoek (VTO).

2. Afstemming Ketenpartners/lokale veld

- a) De jeugdbeschermer betreft altijd een hulpverlener uit het lokale wijkteam: De Jeugdbeschermer maakt afspraken op welke momenten afstemming nodig is, legt dit vast en monitort de afspraken.
  - b) De jeugdbeschermer bespreekt het informeren van de huisarts met ouders en jeugdige, toestemming is noodzakelijk. De jeugdbeschermer informeert de huisarts over drang, verzoekt om relevante informatie en maakt afspraken over informatie-uitwisseling tijdens de uitvoering van drang.
  - c) School/JGZ/Consultatiebureau: Stemt af met de lokale professional of en met wie contact is, overlegt zo nodig met hen.
3. De Jeugdbeschermer heeft binnen vijf dagen contact met ouders/jeugdige en de lokale professional (eerste contact met ouders/jeugdige is face to face).
  4. Het gezin wordt besproken met de gedragsdeskundige(startdiade) en wordt daarna ingepland in het casuïstiek team.
  5. Binnen vier weken is er een plan van aanpak opgesteld voor het gezin.

(Intranet Jeugdbescherming Nijmegen,2015).

Bijlage 4: interviewleidraad Sociaal Wijkteam Lindenholt

Intro	<p>Wat fijn dat u tijd voor ons vrij hebt willen maken. Zoals u weet zijn wij momenteel bezig met een onderzoek naar de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Het onderzoek dat wij doen is een deelonderzoek van het onderzoek waar Jur den Breejen momenteel mee bezig is. In dit interview zullen wij u vragen gaan stellen over de huidige samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Dit interview zullen wij op nemen met audioapparatuur, wanneer u hier bezwaar tegen heeft mag u dit aangeven.</p>
Topics	<p>Dit interview doen wij aan de hand van verschillende onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werkwijze - Cliënt - Samenwerking - Rollen - Drang
Anonimiteit en vertrouwelijke informatie	<p>Bij het uitwerken van het interview zullen wij geen gebruik maken van uw naam. Elk interview geven wij een respondentencode. Daarnaast zullen wij de informatie uit dit interview uitsluitend en alleen voor dit onderzoek gebruiken. Wanneer wij het interview uitgewerkt hebben zullen wij dit naar u op sturen zodat u kunt checken of er geen verkeerde dingen of aannamen in staan. Om dit zo officieel mogelijk te doen zouden wij u willen vragen of u het toestemmingsformulier voor het gebruik van verkregen gegevens voor onderzoek- en onderwijsdoeleinden zou willen ondertekenen.</p>
Verloop interview	<p>Tijdens dit interview zullen wij u een aantal vragen gaan stellen. Wanneer u het gevoel heeft dat de vragen te persoonlijk zijn, of op een andere manier bij u in het geding komen, dan mag u dit aangeven en zullen wij naar de volgende vraag gaan. Om het interview interactief te houden hebben wij ervoor gekozen om de topics te verwerken op kaartjes, die ieder hun eigen kleur hebben. Elke keer mag u met de dobbelsteen gooien. De kleur die u gooit, bepaald over welk onderwerp we het gaan hebben.</p>

Introductievragen	<p>De eerste vragen van de interviews voor de medewerkers van het Sociaal Wijkteam zullen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is uw functie? - Hoelang bent u al werkzaam voor het Sociaal Wijkteam? - In hoeveel drangzaken bent u werkzaam met Jeugdbescherming?
Hoofdvraag	Hoe krijgen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt meer duidelijkheid over de samenwerking tussen beiden?
Vragen bij werkwijze	<ul style="list-style-type: none"> - Vanuit welke organisatie werkt u vanuit het Sociaal Wijkteam Lindenholt? - Zijn er vanuit uw functie belangen waar u rekening mee moet houden? - Hoe ziet vanuit uw functie een goedlopende samenwerking eruit?
Vragen bij cliënt	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe wordt de zorg voor de cliënt gewaarborgd en door wie? - Hoe gaan jullie te werk wanneer er een hulpvraag binnenkomt met betrekking tot jeugd? - Merk je verandering bij de cliënt als drang is gestopt en de casus terugkomt bij het Sociaal Wijkteam?
Vragen bij samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe begint de samenwerking met Jeugdbescherming? - Wat zijn momenteel werkende factoren en knelpunten in de samenwerking? - Sluit Jeugdbescherming voldoende aan bij het Sociaal Wijkteam? - Welk cijfer zou u de samenwerking geven? - Weet u wat Jeugdbescherming Nijmegen u kan bieden en welke vragen u aan hen kunt stellen? - Ervaart u op dit moment werkdruk? Zo ja, heeft dit invloed op de samenwerking?
Vragen bij rollen	<ul style="list-style-type: none"> - Wie heeft er volgens u de regierol in de samenwerking? - Op welk moment gedurende het proces voelt u zich handelingsverlegen? - Wanneer u besluit een drangzaak te starten, is het dan

	<p>duidelijk wat uw taken hierin zijn?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Is Jeugdbescherming voldoende bereikbaar en beschikbaar? - Wordt u gedurende het drangtraject van de cliënt betrokken of op de hoogte gehouden?
Vragen bij drang	<ul style="list-style-type: none"> - Stelt u voor u wilt drang inzetten, hoe en met wie komt u tot dit besluit? - Wanneer is er volgens u sprake van drang? - Bent u van mening dat u drangzaken altijd tijdig heeft ingezet? - Op welk moment schakelt u Jeugdbescherming in voor advies?
Twee Quotes	<p>Vanuit de teamleider van Jeugdbescherming en de teamleider van het Sociaal Wijkteam hebben we twee quotes gekregen die aangeven waar het probleem en de eventuele oplossing volgens hen ligt. Wij zullen u deze Quote voorleggen. Vervolgens zouden wij graag uw mening horen over de desbetreffende quote.</p> <p>Jeugdbescherming Nijmegen</p> <p><i>“ Een cliënt loopt al een aantal weken bij de huisarts, omdat hij last heeft van zijn hart. De huisarts probeert een aantal behandelingen uit, maar na een week of 6 krijgt de cliënt toch een hartinfarct en moet hij met spoed naar de hartspecialist. Wanneer de huisarts in dit geval eerder had geconcludeerd dat deze cliënt doorverwezen had moeten worden naar de (hart) specialist, had een hartinfarct voorkomen kunnen worden.”</i></p> <p>Sociaal Wijkteam Lindenholt</p> <p><i>“ ‘S ochtends melden wij bij een gezin dat er melding is gedaan bij Jeugdbescherming, omdat er zorgen zijn met betrekking tot de veiligheid van de kinderen.</i></p> <p><i>‘S middags zie je dit gezin terug op het buurtfeest dat georganiseerd is door het Sociaal Wijkteam.’</i></p>
Conclusievraag	Kunnen we stellen dat het Sociaal Wijkteam afhankelijk is van de expertise van Jeugdbescherming?
Afsluiting interview	Dit waren de vragen wat betreft het interview, zijn er nog dingen die u niet gezegd heeft en nog wilt benoemen?
Vervolg	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Deze kernpunten zullen wij

	gaan analyseren en vergelijken met de kernpunten die we uit de andere interviews halen. Op basis daarvan zullen wij een slotconclusie en aanbevelingen schrijven die we aan jullie en de professionals van Jeugdbescherming zullen presenteren op de bijeenkomst van 14 juni aanstaande.
Bedanken	Heel erg bedankt voor uw tijd, mocht u nog vragen hebben achteraf kunt u ons bereiken via de telefoon en via de mail.

Bijlage 5: interviewleidraad Jeugdbescherming Nijmegen

Intro	<p>Wat fijn dat u tijd voor ons vrij hebt willen maken. Zoals u weet zijn wij momenteel bezig met een onderzoek naar de samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Het onderzoek dat wij doen is een deelonderzoek van het onderzoek waar Jur den Breejen momenteel mee bezig is. In dit interview zullen wij u vragen gaan stellen over de huidige samenwerking tussen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt. Dit interview zullen wij op nemen met audioapparatuur, wanneer u hier bezwaar tegen heeft mag u dit aangeven.</p>
Topics	<p>Dit interview doen wij aan de hand van verschillende onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werkwijze - Cliënt - Samenwerking - Rollen - Drang
Anonimiteit en vertrouwelijke informatie	<p>Bij het uitwerken van het interview zullen wij geen gebruik maken van uw naam. Elk interview geven wij een respondentencode. Daarnaast zullen wij de informatie uit dit interview uitsluitend en alleen voor dit onderzoek gebruiken. Wanneer wij het interview uitgewerkt hebben zullen wij dit naar u op sturen zodat u kunt checken of er geen verkeerde dingen of aannamen in staan. Om dit zo officieel mogelijk te doen zouden wij u willen vragen of u het toestemmingsformulier voor het gebruik van verkregen gegevens voor onderzoek- en onderwijsdoeleinden zou willen ondertekenen.</p>
Verloop interview	<p>Tijdens dit interview zullen wij u een aantal vragen gaan stellen. Wanneer u het gevoel heeft dat de vragen te persoonlijk zijn, of op een andere manier bij u in het geding komen, dan mag u dit aangeven en zullen wij naar de volgende vraag gaan. Om het interview interactief te houden hebben wij ervoor gekozen om de topics te verwerken op kaartjes, die ieder hun eigen kleur hebben. Elke keer mag u met de dobbelsteen gooien. De kleur die u gooit, bepaald over welk onderwerp we het gaan hebben.</p>

Introductievragen	De eerste vragen van de interviews voor de medewerkers van het Sociaal Wijkteam zullen zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Wat is uw functie? - Hoelang bent u al werkzaam voor het Sociaal Wijkteam? - In hoeveel drangzaken bent u werkzaam met Jeugdbescherming?
Hoofdvraag	Hoe krijgen Jeugdbescherming Nijmegen en het Sociaal Wijkteam Lindenholt meer duidelijkheid over de samenwerking tussen beiden?
Vragen bij werkwijze	<ul style="list-style-type: none"> - Zijn er vanuit Jeugdbescherming Nijmegen belangen waar u rekening mee moet houden? - Hoe ziet vanuit uw functie een goedlopende samenwerking eruit? - Hoe gaat u te werk wanneer er een casus binnen komt met betrekking tot jeugd?
Vragen bij cliënt	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe wordt de zorg voor de cliënt gewaarborgd en door wie?
Vragen bij samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Hoe begint de samenwerking met het Sociaal Wijkteam? - Wat zijn momenteel werkende factoren en knelpunten in de samenwerking? - Sluit het Sociaal Wijkteam voldoende aan bij Jeugdbescherming? - Welk cijfer zou u de samenwerking geven? - Wat verwacht u van een goed lopende samenwerking en hoe zou dit eruit zien?
Vragen bij rollen	<ul style="list-style-type: none"> - Wie heeft er volgens u de regierol in de samenwerking? - Op welk moment gedurende het proces voelt u zich handelingsverlegen? - Wanneer u besluit een drangzaak te starten, is het dan duidelijk wat uw taken hierin zijn? - Betreft u het Sociaal Wijkteam bij de vorderingen van het drangtraject?
Vragen bij drang	<ul style="list-style-type: none"> - Stelt u voor u wilt drang inzetten, hoe en met wie komt u tot dit besluit? - Wanneer is er volgens u sprake van drang? - Bent u van mening dat u drangzaken altijd tijdig heeft ingezet?
Twee Quotes	Vanuit de teamleider van Jeugdbescherming en de teamleider van het

	<p>Sociaal Wijkteam hebben we twee quotes gekregen die aangeven waar het probleem en de eventuele oplossing volgens hen ligt. Wij zullen u deze Quote voorleggen. Vervolgens zouden wij graag uw mening horen over de desbetreffende quote.</p> <p>Jeugdbescherming Nijmegen</p> <p><i>“ Een cliënt loopt al een aantal weken bij de huisarts, omdat hij last heeft van zijn hart. De huisarts probeert een aantal behandelingen uit, maar na een week of 6 krijgt de cliënt toch een hartinfarct en moet hij met spoed naar de hartspecialist. Wanneer de huisarts in dit geval eerder had geconcludeerd dat deze cliënt doorverwezen had moeten worden naar de (hart) specialist, had een hartinfarct voorkomen kunnen worden.”</i></p> <p>Sociaal Wijkteam Lindenholt</p> <p><i>“ ‘S ochtends melden wij bij een gezin dat er melding is gedaan bij Jeugdbescherming, omdat er zorgen zijn met betrekking tot de veiligheid van de kinderen.</i></p> <p><i>‘S middags zie je dit gezin terug op het buurtfeest dat georganiseerd is door het Sociaal Wijkteam.’</i></p>
Conclusievraag	Kunnen we stellen dat het Sociaal Wijkteam leverancier is voor Jeugdbescherming Nijmegen met betrekking tot drangzaken?
Afsluiting interview	Dit waren de vragen wat betreft het interview, zijn er nog dingen die u niet gezegd heeft en nog wilt benoemen?
Vervolg	Dit interview zal letterlijk uitgetypt worden. Deze kernpunten zullen wij gaan analyseren en vergelijken met de kernpunten die we uit de andere interviews halen. Op basis daarvan zullen wij een slotconclusie en aanbevelingen schrijven die we aan jullie en de professionals van Jeugdbescherming zullen presenteren op de bijeenkomst van 14 juni aanstaande.
Bedanken	Heel erg bedankt voor uw tijd, mocht u nog vragen hebben achteraf kunt u ons bereiken via de telefoon en via de mail.

Bijlage 6: Codeboom axiaal coderen

Drang

Jeugdbescherming

- Regels op papier versus praktijk
  - Regie
- Formatie
  - Te klein
- Tijdig inzetten
  - Eerder vragen om advies & consultatie
- Verdeling drangzaken
  - Niet eerlijk

Sociaal Wijkteam

- Onduidelijk
  - Regie
  - Criteria
  - Taken
- Regels op papier versus praktijk
- Taakverzwaring
  - Frustratie
  - Verwarring
- Veiligheidstaxatie
  - Gebrek kennis & expertise

Rollen

Jeugdbescherming

- Duidelijk
  - Regierol en taken
  - Doorpakken
  - Pro- actieve houding
- Intern
  - Taakverdeling
  - Tijdsdruk
  - Niet op een lijn
  - Individueel werken
- Cultuuromslag
  - Oude werken

- Formatie

Sociaal Wijkteam

- Onduidelijk
  - Regierol
  - Taken
- Opheldering
- Laagdrempelig blijven
  - Dubbele rol
- Breed takenpakket
  - Tijdsbelasting

Contactpersoon

Jeugdbescherming Nijmegen

- Aansluiten
  - Eigen initiatief
- Bereikbaarheid en beschikbaarheid
  - Formatie
  - Kwetsbaar
- Coachen en begeleiden
  - Taakverzwaring
- Intern
  - Niet op een lijn
  - Taakverzwaring

Sociaal Wijkteam

- Bereikbaarheid en beschikbaarheid
  - Capaciteit Jeugdbescherming
  - (te) kleine formatie
- Structureel overleg
- Elkaar kennen
  - Fijn
- Samen oplopen

Samenwerken

Jeugdbescherming

- Startpunt samenwerking
  - Meer consultatie & advies

- Samen oplopen
- Overleg
  - Overdracht / terugkoppeling
- Afspraken maken

Sociaal Wijkteam

- Startpunt samenwerking
  - Zoekende
- Structureel overleg
  - Frequentie
  - Gedragsdeskundige
  - Veilig Thuis
  - Teamleider

Werkwijze

Jeugdbescherming

- Intern
  - Niet op een lijn
  - Taakverdeling
  - Cultuuromslag
- Bestaansrecht
  - Geldkwestie
  - Gemeente
  - Kwaliteit versus kwantiteit
- Tijdsbelasting
- Pro- actieve houding
  - Aansluiten
  - Coachen en begeleiden
- Verantwoordelijkheid

Sociaal Wijkteam

- Breed takenpakket
  - Tijdsdruk
  - Frustratie
  - Omschakelen
- Formatie
  - Te klein
- Laagdrempelig
- Wachtlijst

Selectief coderen

Tijdens het selectief coderen hebben de onderzoekers verbanden gelegd met de belangrijkste categorieën uit het axiaal coderen. De volgende categorieën geven antwoord op de hoofd- en deelvragen:

- Drang: criteria, regie, gemeente Nijmegen.
- Samenwerking: knelpunten, werkzame factoren, frequent overleg, startpunt samenwerking.
- Rollen: onduidelijkheid, regie, taakverzwaring.
- Werkwijze : formatie, wachtlijst, afspraken, tijdsbelasting.